ХIАНЗЗЕ А ОАРЦАГIДОВЛА КЕРДАЧА ШЕРА ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА 16 ЯНВАРЬ 1965 ШУ № 7 (4021).

Мах 2 кап.

СОВЕТАШКА ДУ ХОРЖАМАШ

1965 шера март бетта краяй, областий, округай, районий, городий, юртий, поселкай, станицай къахьегамхой депутатий Советашка хоржамаш хургда. Моттигашкарча Советашка тIеххьара хоржамаш хинначул тIехьагIа дIадахача шин шера доккхий толамаш даьхад мехко экономикен культурен дегIайоалаяра, бахача наьха вахара хьал тоадара. Массаза а санна, цу шерашка Советашка каратIдийннаратшка хьажара, цар болх тоабара де дезараш белгалдахара, семилетка толамца кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахара наькъаца чакхдаргда хоржамаш укх шера а.

Ховш да паччахьалкхен Iаьдала органаш а эггара дукхагIа нах чубоагIаш йола къахьегамхой организацеш а уж хиларах тарра, моттигашкарча Советий лоархIам тIехь-тIехьа лакхлуш боагIаш хилар. Цар бокъонаши декхараши даим шерлуш латт, дентара денга лакхлу экономикен культурен дегIайоалаечара цар бехктокхам.

Советашка хоржамаш де кийчо еча хана къьгга гучадоал вай мехка демократи шера хилар. Депутаталла кандидаташ оттабари уж хоржача дийнахьа кхадж тассари хинна Iаш вай мехка паччахьалкхен Iаьдала органаш хоржилга. Хоржамий политически чулоацам шерагIа ба. Миллионаш болча советски наха дакъа а лоацаш йола массови политически кампани хул царех вайцига. Советски Iаьдала органаша халкъа отчет лулга хул хоржамех вай мехка.

Советски паччахьалкхен организаце керттера фигура Совета депутат ва. Шин миллионага кхоачаш нах ба вай мехка краяй, областий, округай, районий, городий, юртий, поселкай Советий депутаталла хержа. Духхьала вай республике бархI эзар саг ва Лакхехьарча Советен моттигашкарча Советийн депутаташ болаш. Уж ба болхлойи ахархойи, интеллигенце викалаш, вай мехка дахача дерригача къамех бола нах. Цул совгIа миллионаш бола къахьегамхой ба Советий дилла йолча комиссей, тайп-тайпарча комитетий, гIонна йолча обществай балхаца дакъа лоацаш. Къахьегамхой хьашташ кхоачащдеш, вай мехка экономикен культурен дегIайоалаеча кулгалдеш ба уж общественни деятелаш.

Шоашта тIадехка декхараш кхоачащдеча моттигерча Советий депутаташа пайда эц законо шоашта еннача шеррача бокъонех. Депутаташа дакъа лоац законаши решенеши тIаэцача. Законаш аралоахилгеи уж кхоачащделгеи шаккхе а гIулакх шоашка хиларах тарра Советий акташ чакхйоахилга вIаштIехьа а доаккх депутаташа, уж нийса кхоачашйой хьожаш тIахьожам лоаттабу.

Иштта доккха декхараш шоаш депутаташта тIадехкандаь моллагIа саг харжац къахьегамхоша Советe. Цар депутаталла хорж дикагIа бараш. Малажб къахьегам сийлен гIулакх а хиньна дIаэттача вай мехка наха Советe хоржараш? Шоай хьинаф ца кходеш къахьегараш, хьалха латта болхлой, колхозхой, гIишлошъераш, интеллигенце дикагIа бола викалаш ба. КертагIваьнна дика къахьегаш, шийна тIадулла декхар дика кхетадеш, паччахьалкхен дисциплина бокъонца кхоачашъеш хила веза депутат.

Берригача советски наха а хIара вай мехкарча гражданина а чIоагIа лоархIаме дола хIамаш дукха хиннад тIеххьарча шерашка. Керда толамаш даьхад экономикен культурен дегIайоалаеча. Учителашта, медицински болхлошта, бахача наха гIулакхаш деш болча дукххача кхыча болхлоштеи гIулакхерча нахаи алапеш тIатехад.

Практически кхоачашъеш латт 1964 шера декабрь бетта хиннача СССР Лакхехьарча Совета V сессе чIоагIъяь 1965 шера халкъа боахам дегIабоалабара план хоржамашта кийчо еча хана бокъонца дIаккхета а беш дувца деза харжархошта укх шера промышленности юртбоахама производствои мел дегIайоагIаргья, наьха реальни доходаш мел лакхлургья, мел хьадергда наха чубаха цIеной, наха бытови гIулакхаш делга тоадара фу де лаьрхIад. Къаьстта дувца деза 1965 шера вай республика промышленность, юрта боахам, культура дегIайоалаяра фу де лаьрхIад.

Хоржамашта кийчлуча хана Советаша даьча дикача гIулакхий итогаш яь ца Iеш, динза диса гIулакхаш а дувца деза городашкарчеи юрташкарчеи къахьегамхоша, дIахо йодача хана кхоачашде деза наказаш тела деза. Наьха наказо, цар хьадехараша новкъостал дергда Iаьдала моттигашкарча органий болх тоабе, парте белгалдаь гIулакхаш чехкагIа кхоачашде. Цу деша къаьстта уйла тIаяхийта еза, хIана аьлча хоржамашта кийчо елгеи уж чакхдоахилгеи вай мехка дилла а хиннад коммунизм хьалъяра даькъе тахан мехка хьалхашка латтача декхарашца, экономика дегIайоалаяра перспективашца партеи Советски правительстваи политика чакхъякккхареи паччахьалкхен аппарата болх тоабареи дешаща дувзаденна.

Соахка даьча балхий итогаш еш, кердача шера де дезараш белгалдоахаш боахк хIанз вай республика предприятешка, колхозашка, совхозашка болхлой, колхозхой специалисташ. Цудухьа наха юкъе бу политически организаторски болх тоабе беза хIанз партийни организацеша. Цар декхар да наха юкъера социалистически яхь шерагIа йоаржаяр, къахьегамхой берригa низ семилетка тIеххьарча шера заданеш кхоачашъяра тIаберзабар.

Советски наха хов вай мехка хьа мел деш дола хIама наьха вахара хьал тоадара, цар хьашташ Iалашдара деш хилар. Цудухьа дIадахача шерашка а санна Коммунистически партенеи цун Центральни Комитетаи гонахьа чIоагIа кхотабенна болаш болх уж хоржамашта накъа.

Хоржамий компани хIанза дIайолалуш мара латтац. Ши бутт гаргга ха я кхадж тасса. Цхьабакъда, партийни организацеш, Советий исполкомаши цар эзараш бола гIончаши декхарийла ба тIехьа а ца доахаш хIанзза а хоржамашта кийчо е болабала. Ханнахьа уйла е еза организационно-технически оагIорахьара хоржамаш Iалашдара. Агитколлективаш вIашагIйохка еза, царна помещенеш Iалашъе еза, гойтара агитаци вIаштIехьъяккха еза, вIашагIйохка еза хоржамий участкаш.

Дицдалийта йиш яц хоржамашта кийчо елга — бехктокхаме политически кампани хилари цу гIулакха ерригa партийнии советскии организацеш оарцагIъяла езаш хилари..

ДИКА КИЙЧО Ю

СихагIа техника тоаяь яккхара оарцагIбаьннаб Грозненски производственни управлене номер кхоъ йолча сомийи баьца даарийи совхоза механизатораш.

Цар тIеххкоачашъяьй дIадахача шера йиълагIча квартале техника тоаяра план. Йистеяккха езача 14 трактора меттел тоаяьраш 28 трактор я. Планал совгIа тоаяьй комбайнаш, нохараш, кхыйола инвентарь а.

Дика ду уж балхаш январь бетта а. ЦхьоалагIа февраль тIаккхачалехьа ерригa юртбоахама техника тоаяь яккха лерхI механизатораша. Из болх беча белгалбаьннаб дикагIбола механизатораш Аюбов ХIарон, Волков Говрил, Багиев Салауди, газоэлектросварщик Слюсарев Иван, кхыбараш.

СУРТА ТIА: дикагIвола газоэлектросварщик Слюсарев Иван.

И. Плиева сурт.

Йистебоалаш латт

Кхашка балхаш йисте мадаьлла а вIалла ха ца йоаеш техникана ремонт е болабелар тха механизатораш. ДIадахача шера йиъларIча квартале планах 20 трактор тоае езача 30 трактор тоайир цар.

Дика тоаю тIехьатоссаш йола инвентарь: нохараш, культиватораш, сеялкаш, хьажкIаши свеклаи чуэцаш йола комбайнаш. ХIанзлехьа тоадаьд 35 нух, 45 культиватор, 48 сеялка, хьажкIаш чуэца 3 комбайн. Укх шера хьалхарча квартале ерригa техника тоаяь даргIа тхо.

Цхьалола кхоачамбоацараш а нийслу тха балха юкъе. Из да тха бухгалтере эпаш йола оатхалаш хьаэцара ханнахьа «Сельхозтехника» объединенена ахча дIалуш ца хилар. Цу тайпара гIалат ца хилча оаха ремонтникаша хIара квартале 165 процента меттел кхы а дукхагIа техника тоаергъяр.

Керда шу хьатIакхоачаш ерригa техника тоаяь яьккхар къона механик Зармаев Джамалда керте латтача шоллагIча отделенерча тракторни бригадо. Цунна тIеххьа йистеяьлар Джамалаев Татас кулгалду бригада, Магомадов Андарбек керте латта цхьоалагIча отделене тракторни бригада. Каста ремонт яь яргья Чамаев Сум-Умар бригадир вола кагирхой бригада а.

Дикача балхаца бувца боагIа моторни цеха слесараш Юсупов Мовлади, Ибаев Мовсар, электрик Ясаев Далал, токарь Эльханов Саламу, кхыбараш.

Во лелац тха совхоза кхашка органически удобренеш дIаккхахьара болх а. ПхелагIча отделене баьца даарашта лаьрхIа 600 тонн удобреней екхай. ХIаьта цхьоалагIча отделене 1500 тонн удобреней кхашка дIайоаржаяьй, цул совгIа, цхьа эзар тонн кхай йисте вIашкатеха а латт.

И. КАМАЕВ,
Шаьла производственни управлене «Джалка» совхоза ВЛКСМ комитета секретарь.

ЛЕРТТIА А СИХА А ТОАЕ ТРАКТОРАШ

БIаьстенна летртIа кийчо яра хIанзчул тIехьагIа дукха хIамаш да Наьсарен производственни управлене «Октября 40 шу» яхача совхозе де дезаш, хIана аьлча, йисар цхьа бутт совгIа ха мара яц.

Юртбоахама культураш хьувкъаяра лоархIаме да ширдаьнна кхо дилла кхаш хьаьндар. Бакъда, ледара дитад совхозе из гIулакх. Дерригa кхашка дIадихьа ширдаьнна кхо 2720 тонн мара дац, хьаьнде дезар 6000 гектар совгIа лаьтта долча. Юкъера лаьрхIача 40—50 эзар тонн ширдаьнна кхо дилла доагIа цу майда тIа.

Болх летртIа вIаштIехь ца баккхар да лаьтта кIезига хьаьндар. Геттара кIезига кхо дIаккхухь кхашка. Масасала, 10-чеи 11-чеи январе № 1, № 2 йолча отделеней кхашка дIадихьар 12 тонн кхо мара дац. ХIаьта тхо цига хиннача дийнахьа болх беш нах а цхьаккха трактор а яцар отделенешка. Бакъда, совхоза керттерча агронома Яндиев Халида-м тхо цига хилалехьа вIалла шек а воацаш йоахар, хIанз дукха кхо дIаккхухь оаха кхашка, къахьегама овсарле лакхъеннай кхо механически тIадотта доладича денз. Цох хьагу кхаш хьаьндара балхаш отделенешка мишта лел агронома ца ховш хилар.

Шортта кхо а из дIаккхахьара эша техника а я совхозе. Болх летртIа вIаштIехьбаьккхача денна 100—125 тонн кхо кхашка дIадахьа йиш хургъяр укхаза. Цу гIулакха сагота хила а хьажа а беза нов. Яндиев, отделеней управляющеш.

Во лелац «Октября 40 шу» яхача совхозе бIаьсти яьлча дIадувргдола ялаташ цIендара а уж дIадувча боарамга дIаккхоачадара а балхаш. Цендаь доалаш латт генараш, горох, кен. 94—96 процент да царех тIадоалараш. Соахка йийнача фух йола хьажкIаш ца а ювш кхыйела хьажкIаш дIае лерхI совхозе, бакъда хIанзчул тIехьагIа Iалашъе езаш я уж. 218 тонн хьажкIаш хувцаргья оаха, йоах агронома Х. Яндиева. ВIалла тIехьа ца доахаш де деза хьажкIаш хувцалга а уж дIаера кийчъелга а.

ХьажкIаш хьалкхеяра 18 звенои гидуаргаш хьалкхеяра ялхи — 24 механизированни звено вIашагIъеллай боахаме. Эшаш йола техникеи тIехьатосса инвентари дIахьожаяьй звеношта, белгалдаьхад кхаш. Агротехдешар тIехьа доладаьд совхоза механизатораша, хIанз а цкъазза мара гулбеннабац уж занятешка.

Соахка гурахьа пхи эзар гектар лаьтта аха дезача аьхар ши эзар гектар лаьтта мара дац совхозе. Цулухьа тIагIертта къахьега дезаргда механизаторий бIаьсти. Бакъда цу тайпара болх бе йиш хургйолаш яц хIанз совхоза механически мастерскешка тоаеш араювлаш йола трактораш. Дукха кхоачамбоацараш дуташ тоаю уж.

— Соахка йиълагIча квартале 20 трактор тоае езаш дар тхо, ремонт тIехьа йолаяь яле а сийленца кхоачашдир оаха из декхар,— дувц мастерской заведующе Арчаков Тархана. Бакъда, дикка техника тоаяьй совхозе. Цхьабакъда, царех цхьаяраш хьалхашкареи тIехьашкареи фараш йоацаш я. Нагахьа санна эшаш йола фараш ханнахьа Iалаш ца йойя бIаьсти яьлча, шин сменах болх беш, дийнахьеи буси лаьтта аха йиш хургьяц тракторий.

Тоаяьй яхача 20 трактора оттаяьча акташта йиъпена мара кулгаш яздаьдац комиссе членаша. Цхьацца кхоачамбоацараш долаш тоаяьй трактораш, цудухьа уж дIадаххалца кулгаш ца яздеш укх акташ.

Январь бетта ремонт е езача 16 тракторах ийс гусенични я. Бакъда, 13-ча январе кхаччалца царех тоаяь араяьнна цхьаккха а трактор яц. Цох хьагу ремонт яра болх во лелаш хилар. Дукха оатхалаш я укхаза эшаш. Двигателаш тоаеш эша помпови втулкаш, передачай коробкашта эша шестернеш, № 42212 йола подшипникаш яц, яхаш леткъ механизатораш. Тоъаш яц «ДТ-54» яха кхаь-йиъ трактора гусеницаш кхестаеш йола чархаш. Дукха ха йов механизаторий тайп-тайпара ковнаш, бурув ца хиларах. Запчасташи инструменташи Iалашъе а механизатораштa болх бара хьалаш вIаштIехьдахара йоаггIа йоакхо е а еза инженера нов. Кодзоева, мастерской заведующе нов. Арчакова, царна гIо де декхарийла я «Сельхозтехника» объединени а.

Дика вIаштIехьбаьккхаб юртбоахама инвентара ремонт яра болх механика Зурабов Микаила. Планал совгIа тоаяьй культиватораш, нохараш, макхаш, сеялкаш, кхыяраш. Укхаза дика къахьег БаркинхоевгIар Ахьмада, Къарамсолта, аьшкапхьараша ГадаевгIар Зелимханеи Гурсманеи, ЗурабовгIар Ахьмадеи Баьталгиреи, кхычар. 130—140 процент кхоачашъю цар сменни нормаш.

«Сердало» газета рейдови бригада членаш:
И. ХАДЗИЕВ, Наьсарен производственни управлене «Октября 40 шу» яхача совхоза механизатор;
М. ГАГИЕВ, Наьсарен района АТХ шофер;
У. ДАУРБЕКОВ, «Ленина никъ» яхача газета болхло;
Ам. ПЛИЕВ, тха собкорр.

КХАШКА КХО ДУЛЛАШ ЛАТТ

Дика шаьрбаьб Шелковски производственни управлене «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза шоллагIча комплексни бригада шурийтоварни фермага бода никъ. Йоккхача скоростах цаI шоллагIчоа тIехьа автомашинаш ух цу тIа гIолла. Ширдаьннача кхох етта ух уж кхашка дIаухаш, хIаьта юха яьсса ух.

«Кура» хьажкIаш хьувкъае соахка аьхки денз болабеннаб укхаза. ХьажкIаш дIаера къоастаьйча 200 гектарах хIаране тIа 25—30 тонн ширдаьнна кхо дилла лаьрхIар коммуниста Скрепников Ивана кулгалдеча хьажкIаш лелаеча механизированни звенос.

ХIанзле шоай кхай тIа 2500 тонн кхо дIадихьад звенос. Из болх хIанз а лаьгIлуш бац. Семилетка тIеххьарча шера хьажкIаш лелаераштa лаьтташ хьаьндара гIо дечарех ва шофер комсомолец Беликов Александр.

— Кхы цIаькха а хьанйце хьалтIадилла, — йоах цо хьажкIаш лелаеча звено член волча МТЗ-5 яхача тракторца болх беш йолча грейдерца мухь тIаботташ воаллача Капотин Григорега.

ХIаьта нов. Капотина кхо тIадотт цунна а цун новкъосташта комсомольна Горький Геннадена, Цесар Федора, Бичков Михаила, кхычарна а. Дийнахьа 130—150 тонн кхо машинаш тIадотт Капотин Григоре.

Колхоза механизаторашеи шоферашеи низ тIабахийтта къахьегарах январь бетта хьалхарча деношка 600 тонн органически удобренеш дIайихьай хьажкIаш дIаювргйолча кхашка.

М. ТКАЧЕНКО сурти тексти.

ФЕРМАНА МЕХАНИЗАЦИ Е ЕЗА

Соахка дика къахьийгар Наурски производственни управлене «Надтеречный» совхоза хьайбаш леладерий коллективо. Планах яккха езар 690 тонн мара йоацача 724 тонн шура яьккхай.

ХIара кхоабача Iаттагара дIадахача цхьан шера 2360—2970 килограмм шура яьккхар фермерча дикагIа болча хьайбаш леладераша Ахмарова Яхитас, Солтаева Зинас, кхыбараша. ТIехдика къахьийгар скотникаша Шахгиреев Мусас, Кукаев Салас, Давлетукаев Юнуза, дукххача кхычар.

Дика дIадоладаьд совхоза хьайбаш леладераша керда шу а. Январь бетта хьалхарча итт дийнахьа детта доахан хьалха хиннарел дукхагIа деце а соахкарчул 1000 килограмм дукхагIа шура йоаккх ферме хIара денна. Шурий хьоанал а лакхъеннай. Хьоанал лакха хилара чотах укх шера юххьерча итт дийнахьа 20 центнер совгIа шура лаьрхIай совхоза.

Цхьабакъда, хIанзчул дукха а дикагIа болх бе йиш яр ферма. МалагIа кхоачамаш да укхаза пайда ца эцаш дусараш?

Эттара хьалха ала дезаш да доакъарех пайда мишта эц. Йоли чам кар йоаккхаш а Iанарца кIаьдеш а ца хилар бахьан долаш хьайбаша во дуъ уж, дукха дов. Цхьабакъда, хьалъеш латташ запарник-м я укхаза, хIаьта а, хьалъяь ца йоалаш дукха гов-кх из.

Во гIулакх да, фермера хала балхаш хIанз а механизаци яь ца хилар.

М. ТАЗИЕВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПИСАТЕЛИЙ V-ча СЪЕЗДАГА

КПСС обкомо, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои дIайха моаршал лу Нохч-ГIалгIайчен писателий пхелагIча съезда делегаташка, хIаьта шуга гIолла — республика берригача творчески болхлошка а.

Белгалъяьннача хана гулъеннай шун съезд. Советски халкъо, КПСС ХХ-чеи, XXI-чеи, XXII-чеи съездий решенеша а ленински Программо а белгалбаьча парте генеральни никъ чакх а боахаш, гIордаьнна толамаш даьхад коммунизма материально-технически база хьаеча, чIоагIа къовсам боаржабаьб семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа. Коммунизм хьалъеш доахача толамаша кхы а дукхагIа лакхбаьб Советски Даьхен низ, сий.

Коммунизм хьалъяра, идейни дог тийшаи моральни чIоагIеи бола вай Дай-мехка патриоташ хьал кхебара гIулакха доккха дакъа кхоач творчески интеллигенцега. Партеи халкъои лакха мах бу керда саг — коммунизм хьалъер кхевар духьа лоаттабеча къовсама юкъе советски писателаша лоацача даькъа.

КПСС областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои раьза хинна белгалдоаккх нохч-гIалгIай художественни литература укх тIеххьарча шерашка дика чулоацам болчеи сакъердамерчеи произведенешца дIаьхий хинна хилар. Лакхбеннаб цун идейни боарам. Писателаш, социалистически реализма методаца кийч а луш, литература партийностеи народностеи принципий леррагIа боагIа, хIанзарча бакъдарий лоархIамера проблемаш йовза гIерт. Цхьабакъда, вай писателаш хIанз а халкъа хьалхашка декхарийла ба, шоай творчески торонел эшашагIа бу цар болх, произведенеш геттара кIезига язъю вай ханарча нахах.

Коммунистически парте хиланза дарг мел доаца хьалаш хилийтад литература дегIадоаладара. Писателий декхар да, коммунизм хьалъяра кхы а дикагIа гIулакх дар. Цу гIулакха халкъа вахарца бувзамаш чIоагIде деза, лакха идейности художественности йола произведенеш язъе еза республикерча цIи хезача нахах, тIа-тIа чIоагIлуш латта халкъий доттагIал къаьгга хьахьокха деза, книжкаш дешараш коммунизма лакхача идеяшца кийчбе, идейни дог тийша, интернационализма, къахьегам дукха безаргболча, новкъостлеи уйланца, идейни моастагIашцеи къаьнарча замах юхедисача воча гIулакхашцеи машар хургбоацача уйланца уж хьалкхебе беза. Произведенешта хадданза принципиальни литературни критика яро новкъостал де деза нохч-гIалгIай литература идейно-художественни боарам лакхбара.

Нохч-ГIалгIайчен писателий пхелагIча съездо доккхий толамаш дахар ловш а республика писателаша Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузача дента дуккха керда талантливи, вай турпалерча хана хила хьакъдолаш йола произведенеш язъергхиларах, дуккхача къамех латтача советски литература боевой отрядашта юкъера белгалара моттиг лоацаргхиларах дог тийша а я КПСС обком, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуми Министрий Совети.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Болх бе йолаеннай писателий съезд

Селхан Грозерча пионерий Двореце болх бе йолаелар Нохч-ГIалгIайчен писателий V-гIа съезд.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цIерагIа съездага моаршал луш къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретаря нов. ТИТОВА.

Нохч-ГIалгIайчен писателий Союза Правлене балхах отчетни доклад йир республика писателий Союза Правлене председателя нов. АХМАТОВАС.

Доклад йистеяьнначул тIехьагIа пренеех къамаьлаш дир Нохч-ГIалгIай меттеи, литератураи, истореи Iилма-тохкама института директора заместителя нов. ЧАНТИЕВАС, республика журналистий Союза председателя нов. КОРНИЛОВА, Дагестанера еначa хьаьшо нов ШАТИЕВАС, писателя нов. ОШАЕВА, республика художникий Союза председателя нов. КАТКОВА, культура министра нов. ТАТАЕВА, Нохч-ГIалгIай книжни издательства директора нов. МУТАЛИБОВА, иштта кхы дуккхачар а.

Съезде баьхкаб Москвера, Дагестанера, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-ХIирий республикашкара писателаш.

Съезда балхаца дакъа лоацаш ба КПСС обкома хьалхара секретарь нов. ТИТОВ, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель нов. АЛМАЗОВ, Министрий Совета Председатель нов. ГАЙРБЕКОВ, КПСС обкома секретараш ни. ГАБИСОВИ ДОРОХОВИ.

Съезд дIахо ший болх беш я.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНИ ДОАЗОНАШКА ДЕЧА ХУВЦАМЕХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР-а административно-территориальни доазонашка хувцамаш дара хьакъехьарча 1965 шера 12 январе арадаьннача РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Ачхой-Мартана районага — Ачхой-Мартана, Бамута, ВаларгатIара, Заки-Юрта, Лермонтов-Юрта, Коатарой-Юрта, Ореховски, СаьмуIашкара ШаIмий-Юрта, Давыденковский юртий Советаш дIаяла. Урус-Мартана районацара уж дIа а къоастаеш;

Гудермеса районага — Белореченски, Брагунски, Исте-Суйски, Комсомольски, Суворов-Юрта юртий Советаш дIаяла. Шаьла районацара уж дIа а къоастаеш; Ишхой-Юрта, Кошкельды, Энгель-Юрта юртий Советаш дIаяла. Ножай-Юрта районацара уж дIа а къоастаеш:

МагIалбика районага — Ачалкхен, Керда-Реданта, СоагIапчен, Доакоара юртий Советаш дIаяла. Наьсарен районацара уж дIа а къоастаеш;

Надтеречни районага дIалуйла Лакха-Новрера, Гвардейски, Знаменски, Мекен-Юрта, Надтеречни юртий Советаш, Наурски районацара уж дIа а къоастаеш: МагIалбика города къахьегамхой депутатий Совета административни доал долаш хинна Горагорски болхлой поселок;

Шаьла районага дIалуйла Аргун яха болхлой поселок, Гудермеса города къахьегамхой депутатий Совета административни доала юкъера из дIа а къоастаеш.

Гудермесеи МагIалбикеи районий юртийи поселкайи Советаш йоагIйоагIача тайпара Гудермесеи МагIалбикеи городий къахьегамхой депутатий Советий карайохийтийла.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **Н. СЫЩИКОВ.**

г. Грозный, 1965 шера 14 январь.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

БОЛХЛОЙ ПАРТИЙНИ ДЕШАР

Юххьанцарча партийни организаце секретарашца, парттруппоргашца, цехийн парторганизацей секретарашца хан-ханнахьа занятеш ю КПСС Грозненски райкомо. Дукха ха йоацца ш укхаза хилар кадраш хьахаржара, царца кхетама болх бара, коммунистий персональни гIулакхашка хьожаш КПСС уставо дIадехараш кхоачашдара, коммунистически къахьегама тIехьарча яхьа партийни кулгалдар яхача дешашта хетаь йола семинар. Партийни собрани мишта е еза, партийни организаце балха планировани елга, коммуниставшта партийни гIулакхаш тIадехкалга, партийни боахам лелабелга дувцаш семинар яьй керда хержача юххьанцарча партийни организацей секретарашца а.

57 партийни группа я района юххьанцарча партийни организацешка. Парттруппашца а иштта хан-ханнахьа ю семинараш. Дукха ха йоацца ш духхьал царца семинар йир 1-ча Мая цIерахча колхозе. Партийни группашна болх мишта бе беза дийцар парттруппоргашта. Шоай балха опыташ ювцаш къамаьлаш дир парттруппоргашта. Шоай шурий-товарни ферма хьайбаш лелайерашца коммунисташа беча кхетама балхах лаьца, коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам мишта доаттабу дийцар семинаре хиндарашта 1-ча Мая цIерахча колхоза группорга нов. Сорокина. Цу колхоза механически мастерске парттруппорга нов. Горшенева дийцар партийни группа балхах. ХIаьта укхаза цу партийни групперча коммунистий балхага а хьежар семинаре хиннараш. Коммунисташа кийчъяьча цIеча уголокага, парттруппорга дневникага. хьокхама агиташи мишта кийчъяьй хьежар уж. Социалистически яхьа, пенгазета партийни группа кулгал мишта ду а хьежар семинаре хиннараш.

ХIаьта хан-ханнахьа семинараш ю цехий партийни организацей секретарашца а. Районе 53 я тха уж. ТIеххьара хиннача семинаре доклад йир парткома секретара заместитела нов. Осташевске. Семинаре хиннарашта дайзар укх тайпара дешаш: цехови партийни организацей балха планировани елга, цехови партийни организацеша парте хьачунийбу нах хьахоржалга.

Общественни хьисапе парткоме вIашагIъеллача методически совето кийчъяьча организационно-партийни балха уголока материалашка хьежар семинаре хиннараш. Укхаза я коммунистически парте членалла боалараша кийчде дезача документех йола материалаш, юххьанцарча партийни организацей балха планаш, партийни боахамаш нийса леладара йола указанеш, парттруппоргий памяткаш, партийни болхлошта эша литература.

Белгалдаккха дезаш да, парткоме вIашагIъеллача организационно-партийни балха методически совето организационни партийно-политически дешашта юххьанцарча партийни организацей секретарашта доккха новкъостал деш хилар кулгалдеча партийни балха дукххача шерашка болх баь вола персональни пенсионер Филиппов Виктор Григорьевич. Предгорни опытно-производственни боахама директор Тамахин Яков Захарович, дукххача хана денз партийни болх баь бола нн. Власов, Грушецкий, Басханов санна 11 саг ва методически совета чуводаш. Организационно-партийни балха цхьадола лоархIамера дешаш Iома а даь балха юкъедихьар цу методически совета членаша: партийни собрани кийчъярей чакхъяккхарей практика парте хьачуэца нах хьахаржараи къонача коммунистаща болх бараи бола юххьанцарча партийни организацей болх, парте боацарий активана юкъера болх, иштта кхыдола дешаш.

Юххьанцарча партийни организацешка шоаш болаш цар балха опыт хьа а Iомаеш шоай балха тIара кхоачамбоацараш дIададахара парторганизацей секретарашта новкъостал ду, организационно партийни дешаех йола балха опыт дIа-юха йовзийт методически совета членаша. Из а геттара дика дешар да.

Партийно-организационни балха, балха опыт дIа-юха ялара дешаех лаьца юххьанцарча партийни организацешка, цехови парторганизацей секретарашца, парттруппоргашца семинараш ю парткома организационни отдела инструктораша.

Юххьанцарча партийни организацей балха опыт Iомаелга, из дIайоаржаелга партийни кадраша дешалга Грозненски производственни управлене парткома керттера уйла тIайохийташ да.

И. САМОЙЛЕНКО,
Грозненски района парткома инструктор.

БОЛХ—КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ

КПСС ЦК июньски Пленумо партийни организацей болх эргабоахаш тоабе аьнна яьча решенешта жоп луш Грозерча крекинг-заводе вIашагIъеллар кхойтта саг чувоагIаш йола идеологически комисси. Цунна керте эттар завода директор нов. А. В. Вандюк. БоагIача бесса вIаштIехьбаьккхар комиссе агитаторий болх, тоадир пенгазети радиогазети ший ханнахьа арахецилга.

Укх тIеххьарча хана цхьаькха а цхьа дика хIама хиннад; болх бе йоаеннай заводе — болхлой собранешка хержа «Болхлочун сий лорадара совет». ХIанз агитаторий цхьаькха а новкъост ва. Цун керттера декхар да агитаторашца, завода дикагIа болча производственникашца цхьана балхах къеххкарашца машар боацаш къовсам лоаттабар, советски болхлочун сий дола цIи лораяр. Болхлочун сий лорадара совета чувоагIа ялхайтта саг. Цунна керте эттай къаьна болхло, хIанз пенсионерка йола Молостова Ольга Дмитриевна. Дукха беза цунна из болх. Коммунистически къахьегама установка коллективана кулгалдеш хиннача цунна дика хов коллектива кхетам бала, цун дештагIа хила. Совета кулгалхочун заместитель ва ялхлагIча цеха мастерске начальник нов. Малиновский. Иштта совета юкъебахаб къахьегам безараш, производстве хьалха латтараш — № 2 йолча цеха оператор нов. Моисенко, слесарь нов. Алданов, пенсионераш нн. Н. И. Кацулин, И. В. Долбнев, иштта кхыбараш.

Йоккхий бокъонаш я болхлой сий лорадеча совета яраш. Цо рекомендаци елча мара заводе балха хьаэцац саг. Балха оттачар енна заявленеш ювцаш кIиранна шозза болхлочунца шийца къамаьл де вIашагIкхет совета членаш. Нагахьа санна болхло завода балхара дIавоалаш хуле цун бахьан малагIа да хьож, хIаьта балха бахьан долаш дIавоалаш хилча цу гIулакхага хьож, заводе цо болх бергболаш хьалаш вIаштIехьдоах.

Масала, балхара дIавала аьнна заявлени елар электромонтера нов. Алиева. ЧуIе моттиг ца хилар бахьан долаш дIаводаш вар из. Цун дезалла чубаха цIенош даьхар заводо. ХIанз нов. Алиев лерттIа вахара хьалаш а долаш дика къахьегаш ва.

ЧIоагIа таIазар хул укхаза къахьегама дисциплина телхаерашта. Советага хоам бера ялхлагIча цеха монтер Расаев Хаша шозза балха венавац, аьнна. Совета заседане а вийха Расаевга дIахайтар советски болхлочо иштта гIулакх леладе йиш йоацилга. Расаева совета дош делар кхы цIаккха а бахьан доацаш балха ца воагIаш Iергвац ше, аьнна. Совето директегара дийхар из балха витар. ХIанз нов. Расаев дика болх беш ва.

ХIанз совет къахьегаш я керда советски традицеш коллективе юкъеяра. Цехашка, участкашка къаьнача болхлой сий дар, маьре яхар, саг йоалаяр белгалдаккха, иштта кхыдар а.

Крекинг-заводе болхлой сий лорадара совет вIашагIъелла дукха ха еце а, хIанале къахьегамхошта кхетам балара партийни организаце дика гIонча хиннай цунах.

А. ГУМНИЦКАЯ,
крекинг-завода политкабинета заведующи.

Тхо раьза да

Укх деношка араьннача Грозненски локомотивни депо «Молния» яхача газета аргIана йоацача номер тIа машиннаькъахошка дIахайтар механически цеха коллективо московски ленинградски предприятей болам депо коллективашта юкъе массанел хьалха хьал а лаьца керда социалистически декхараш тIанийца хилар. Цо дош деннад арахецача продукце дикал укх кхаь-диъ шера дунен дикагIйолча стандарташка кхоачаш даккъе.

Токараша, аьшка пхьараша, сварщикаша чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар цеха коллективо дIадолалаь дика гIулакх. Механически цеха болхлоша дош деннад укх шера план ханал ши бутт хьалха кхоачашъе, локомотивашта лаьрхIа арахеца хIара оборудовани, деталь лакха дикал йолаши дукхагIа яхаргйолаши хилийта.

Уж декхараш кхоачашдара хIара смена норма 115—120 процент кхоачашъеш къахьегаш ва фрезеровщик Семыкин Василий. Цо хьаю оатхалаш хоза, лакха дикал йолаш. дукха яхаргйолаш я. Цо дош деннад ший станокага ремонт ца еш шера болх байта. Иштта дика я Повразов Шалета хьаю оатхалаш а. Ший станокага ремонт ца еш планах лаьрхIачул шозза дукхагIа болх байта лаьрхIал цо. Уж санна бараш кхы а дукха ба цу цехе.

Москверчеи Ленинградерчеи предприятей боламо дегаш ураоттадаь къахьегаш ба тепловозашта ремонт ераш, локомотивай машинисташ. Пхьаккха гIалат доацаш тепловозаш тоаде дош деннад ремонтникаша. Тепловозаш даим цIеней дикача хьала тIеи хулийтаргда машинисташа.

Депо болхлой дог тийша ба хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

Г. ФЕДОРОВ.

Хьалхара плавка

ЗАПОРОЖЬЕ, 9 январь. (ТАСС корр.). Ферросплавни заводе металла хьалхара плавка еннай къайлача тайпаех йолча низ болча пишко. Предприяте болх бе йолаялийта мара ца езаш йистейоалаш латт ферросплавай производства ерригача процессашта яь йизза механизацин автоматизацин а йолаш йола мехка йоккхагIча плавильни цеха хьалхара аргIа.

БОЛХ СИХЕИ ДИКЕИ БАР— ГIИШЛО ХЬАЛЪЕЧА КЕРТТЕРДАР

Кхы цхьаькха шу а дIадахар. «Грозпромстроя» треста гIишлошъеча организацеша хьал а яь, болх бе йолаялийтар керда мощносташ. «Красный молот» яхача заводе болх бе йолаялийтай шера 4 эзар тонн мехкдаьтта аппаратура арахеца могаш йола цех а цеций блок а, медицински инструменташ ю Гудермесски завод. Колхозное яхача юртара мясокомбината дулхьоанал йоаккха цех, шеръяьй Ильсарен - Вокзале хьалъяьча «Электроинструмент» яхача завода мощносташ, хьалъяьй дукха а кхыйола промышленни объекташ.

Къахьегамхошта эпараш тIа-тIа дукхагIа кхоачашдар дукха хьалдаьд 52681 квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош. ХIанзалца цIаккха а даьлац треста гIишлонхоша ужжал дукха цIенош. Хьалъяьй 1856 дешархочоа моттиг йола 3 школа, 515 моттиг йола 5 берий беши яслеши, мехкдаьтта Iилма-тохкама института инженерни корпус, дуккха кхыйола объекташ.

«Грозпромстроя» треста гIишлонхоша дIадахача шера къа во ца хьийга хилар хьахьокх цифраша. 1963 шерарчул 2.182 эзар сома маьха дукхагIа хьалъяьй объекташ.

Цхьадола толамаш дувцаш, ца хьоахадича даргдац эсала гIулакхаш а.

Трестои цун гIишлош еча управленешеи гIишлой-монтажни балхаш дизза кхоачашдаьдац — 75,4 процент кхоачашъяьй шера план. ДIахо промышленность дегIайоалаяра, чуIеча цIенойи культурно-бытовойи гIишлош хьалъяра хьахийца 4415 эзар сом капиталовложенеш пайда ца эцаш йисай.

МалагIа бахьан да план сел кIезига кхоачашъяр? Эггара хьалха белгалдаккха дезаш да гIишлош хьалъелга материально-технически Iалашъяра гIулакх во лелаш хилар. Ховш да, гIишлой материалаш ханнахьа тIа ца кхахьар бахьан долаш балха зехьа дукха йовш хилар. хIаьта из бахьан долаш къаьегама овсарле лохлу, болхлоша балха нормаш кхоачашъяц, машинаши механизмаши сайце латт. Производственни программа кхоачашъяра цу тайппара Iаьткъар автомашинаш 5 бетта юртбоахама балхаш де яхийтар а. Уж дерригабахьанаш гIишлонхошта дика довзаш а кхетадеш а да. Цхьабакъда, цхьаккха дича а кхеталеш дац технически документаци ца хилар саннадола, гIишлош хьалъяра балхашта чIоагIа Iоткъам беш дола бахьан. Дукхача хана денз йовзаш ма йий хьатIалоагIача шера хьалъе лаьрхIа объекташ укх шера 1-тIа сентябрь хьатIакхачалехьа проектно-сметни документацеца Iалашъянза хуле, уж плана юкъе ма хьойла аьнна правительства яь решени.

ХIаьта а, треста гIишлошъеча управленеша дIадахача шера планэ юкъейихьаар цхьадолча даькъе, е ерригаш а технически документацеца Iалашъянза йола, ерригаш а дIалаьрхIача 2 млн. сома маьха объекташ, цу даькъе «Красный молот» яхача завода лоархIамера объект а йолаш.

Кхы дикагIа дацар гIулакхаш чуIеча цIеной гIишлош проектащца Iалашъелга а.

Калинина цIерахча поселке хьалдеш латтача 110 квартира йолча цIеношта 1-ча блоках апрель беттеи 2-ча блоках август беттеи мара проекташ дIалланзар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча капитальни гIишлой управлене. 10 бутт тIехьа а лаьккха елар «Ударник» яхача кооперативана 80 квартира йола чуIе цIенош хьалдара эша документаци.

Алхха тресто проектно-сметни документаци гоаяри цIенош хьалдергдола моттигаш ханнахьа мукъа ца яхари бахьан долаш 1964 шера Грозерча къахьегамхошка дIа ца кхоачаш йисай 1700 квадратни метр чуIе моттиг, план 96,8 процент мара кхоачаш ца а еш.

Белгалдаккха деза, 1965 шера план кхоачашъяра гIишлош проектно-сметни документацеца Iалашъяра гIулакх кIезиг дукха дикагIа латташ хилар. Цхьабакъда, кооперативашта хьалдергдола чуIе цIенош проекташ ца Iалашдара гIулакх хьалхагIа а санна геттара во латт.

1965 шера кооперативашта 1 млн. сома маьха цIенош хьалде дезаш я трест, цхьабакъда, хIанзалца хьакхаьча документаци яц цхьанна а цIенна. Хьехархошта 45 квартира йола цIенош, Киевски улицагIа 60 квартира йола цIенош, Гудермесски улицагIара цIенош хьалде проекташ кийчъеш латт, яхаш дувц, цхьабакъда, уж маца хургья — тхона ховш дац. ЦаI да тхона ховш — Министрий Совета капитальни гIишлош еча управлене соахка мо мара, кооперативашта чуIе цIенош хьалдара план 1965 шера а кхоачаш ца яр кхерам болаш хилар.

Дика кийчъеннаяр СМУ-2 Гарагорски поселка 1-ча микрорайоне чуIе цIенош хьалде. Кхашка дIайийна хIамаш чуийца яьнначул тIехьагIа хIаранеца 64 квартира йола 5 цIа хьалде дезаш бар уж.

Балхаш дара оттаь проект, говзагIа болча болхлоех вIашагIъехка бригадаш яр, механизмащеи транспортацеи Iалашъяьй объект. тIазза гIишлой материалаш а кхыметтел яьккха котлован а я, хеталора, долла хIама кийчденна даьннад кх хIанз керда район хьалъе йолае мара ца езаш, аьнна. Цхьабакъда, из—аьттехьа а хиннадацар.

Лардаш йохка аьнна «фундамент-проект» яхача проектни организаце енна рекомендацеш «Чечингипроекто» хьалхагIа еннача проектана вIаллатара а яцар. Из бахьан долаш технологи хувца йийзар гIишлонхой, долче, гIишлош хьалъяра ха 3 бутт тIехьаяккха а йийзар.

ХIанз а дукха моттигаш я гIишлой материалаш во хьаеии кхоачамбоацараш дукха долаши. ДукхагIча хана гIишлой балхаш во хул гIишлой материалаш, масала, кирпишк, во хилар бахьан долаш. Къьстта а во могаеш я МагIалбикерча кирпишкий заводо еш йола кирпишк.

ЧIоагтIа уйла тIайохийташ хьажа деза Грозненски аьшкабетонни конструкце заводагеи Грозненски цIенош деча комбинатагеи тIехника мара продукци хьа ца яйтарга.

Цу предприятей продукци во нийслуш моттигаш хиннай. Чехова цIерахча библиотекана карнизашта яхкаь аьшкабетонни плиташ каг а енна чуяьхкар. хIаьта иштта чухаьрцар чуIе цIенош хьалдеча хана этажашта юкъе яхийта яьсса плиташ а. ГIайбашта меттел ехкаш йола аьшкабетонни плиташ зулъяьле хул — из бахьан долаш овнашка гIоллара хьаха мара ца дезаш дола тховнаш штукатурка е езаш хул. Уж тайпа плиташ хьайеш йолча гIишлой организацеша заводской брак къайлакхухь, отделочни балхаш вогIа хулийт.

Аьшкабетонни перемычкаш, карнизашта ехка плиташ, бордюрни тIой шаьра оагIош йоаца хул, цу тайпарча оатхалаша ийрчадоах цIенош, гIишлони отделочни балхаш толхаду.

Арахецаш йола продукци дикагIа хургйола гIулакх де деза цу предприятей кулгалхоша нн. Пальчикеи Корнеевеи.

ГIишлой балхашта Iаткъ сов сихдаь уж чакхдаха гIертар а. Оттаь графикаш ханнахьа кхоачаш ца а еш, юкъагIдиса балхаш тIехьакхеде гIерташ, гIишлош хьалъяра технологи телха а еш, балхаш чакхдоах гIишлонхоша. Цу тайпара шоай леррагIа доацаш деча балхаша, къаьстта а бутт, квартал е шу чакхдалача хана, дикка воча боакх хьалбеш латта гIирс.

Нийса, дика уйла а яь гIишлош хьалъяра производство вIаштIехьяккхар — гIишло дика хургхилара бола тешам. Цудухьа 1965 шера балхий плана юкъейихьа еррига объекташ хьалъяра балхаш проектащца Iалашдара де дезар деш я трест а гIишлой управленеш а.

1965 шера — семилетка тIехьарча шера — план кхоачашъяр дукха лоаттабеча къовсаме шерра социалистически яхь йоаржае еза гIишлонхоша гIишлош хьалъяра планаш кхоачаши тIеххкхоачаши яр. гIишлой индустри дIахо дегIайоалаяр- технически прогресс Iалашъяр. гIишло хьалъярга дIабода мах лохбар, гIишлой балхаш дикагIа хилийтар духьа.

В. ТАРАКАНОВ,
«Грозремстрой» треста технически отдела начальник.

Ганзий бух боаца хьаст лоархI геологаша лакха лоамаш долча Таджикистанах. Дукха Iалама рузкъаш доахк цун лаьттан кIалха. Тохкам беш гучаяьннача бедала — доломитеи Iалама газеи ларда тIа хьалъеш латт Таджикистана химически промышленноста духхьашхара Вахшски азотнотукови завод.

Завод хьалъяра темпаш сихлуш латт. Iалаьмате сиха хьалъеш латт аммиака, мочевина еш йола цехаш, центральни ремонтно-механически мастерскеш, складаш.

Сурта тIа: мочевина ю цех хьалъеш латт.

Р. Нетелева сурт.

ТАСС фотохроника.

КЛЕЙ ХЬЕКХА ТУРБАШ

Халкъа боахаме шерра пайда эцаш я аьшкабетонни турбаш. Уж дарегIа я, Iалаьмате дукха металл кходе йиш хулийт цар. Цхьабакъда, хана йIоахала деляхаш хул турбаш, хий чакхдувла долалу. Из да бокъонца шаьръяланза йолча методах уж хьаеш хиларах.

СССР Iилмай Академе физически химе Института физико-химически механика лабораторе болхлоша Главмоспромстройматериалий № 15 йолча аьшкабетонни хIамаш еча завода рационализаторашца цхьана кийчъяьй турбаша хий чакхдувлийтаргдоаца метод.

Турбана чугIолла питолатаца-распылителаца биткъига — шин миллиметрга кхаччалца — цементни коллоидни клея тIоа хьокх. Из сихха чIоагIлу, тешшаме тIалоац из бетоно. цун чIоагIала марка пхи бIаьннега кхаччалца лакхлургья.

Виброактиваце способах аьтача кварцеви гIомарца вIашагIъяьча портландцементах кийчду клей пластификатораш — тIагIоллара чIоагIа веществаш а етташ. Клейн цхьан тонна мах — итт-цхьайтта сом.

ХIанз дIа-юха лела универсальни установка кийчъеш я коллоидни клей хьадара а турбаш кепа йоттача хана центробежни способаца царна чугIолла из хьакхара а.

АПН.

ФУД ЦЕЙЛОНЕ ДОАЛЛАР

1964-ча шера 17 декабре ах бийса яьннача хана Коломбо радиос дIакхайкабир ха-ди доацчаш сиха беш бола хоам: парламент дIахецаш хиларен ханал хьалха 1965-ча шера 22-ча марта керда хоржамаш дергдолаш хиларен хьакъехьара Цейлона инарала-губернатора указ. Из решени тIаэцалехьа драматически событеш хиннай ВIашагIкхийттача къаман парти (ОНР) доал деча Цейлона паргIатон. Парте аьттехьара ткъам, правительствана духьалара кхыйола группировкаш юкъе а йоагIаш долча реакционни низий шоашта тIехьа цхьа саг дукхагIа хилар бахьан долаш декабрь бетте а денз вIаштIехьдаьлар Сиримово Бандаранаике правительствах ца тешама вотум парламенте гIолла чакхъяккха. Голосоване итог иштта дага ца хиннача тайпара хилара бахьан да шийна тIехьа шийца барта болча наьха тоаба а яьккха реакце оагIонгахьа ваьннача цхьан министра Ч. П. де Сильвас гуччахьа тийшаболх баь хилар. Правительственни партена юкъера ше дIа а воал, «Цейлонски социалистически паргIатон парти» яха керда парти вIашагIйолла безам болаш а ва, аьнна дIакхайкадир Ч. П. де Сильвас. Белгалдоалаш да, кердача антидемократически организацеца да шоай дог-безам, аьнна «ультас» цу сахьате дIакхайкадаь хилар.

Фу йол-теш цейлонски «ультреи» эггара хьалхарча аргIанна цун штурмовой отряди — ОНП? Мохк ший лоIаме хинначул тIехьагIарча хьалхарча бархI шера Iаьдала керте лаьттай из моттигерча торгово-посреднически буржуазеи феодальни элементийи хьашташ хьалхоабаш йола парти. Цейлона социально-экономически дегIаахар цу юкъагIа деррига а хIана хиннадац аьнна чурчеи доазол арахьарчеи буржуазе хьашташ хьаллацаргахьа лостам болаш хиннад. ОНП духхьала дIакхайкадир национализаценеи мехка индустриализаци ярай ше духьала хилар. ОНП правительствас паччахьалкхен ассигнованеех дуккха а дукхагIа дола дакъа дIахьежадора юрта боахам дегIабоалабара а, хIаьта иштта кхыча мехкашка дIакхухьаш йола продукци дIакхахьара эша гIирсаш хьалдара а (наькъаш, бувзама кхоачамаш, электростанцеш, иштта кхыраш). Капитальни вложенешта хьожадаьча ахчах алхха 4 процент мара ахийтацар Iаьдалаша промышленностага. Доазол дехьарча инвеститорашта тоам хургбола хьал оттаде а гIерташ, мамогга къахьегамхой вахара боарама тIагIерташ, уж вогIча хьала тIа оттабе гIерташ я ОНП правительство, цо доазонаш а увттадеш чухнахьа йоахар профсоюзний бокъонаш, низаш лоаттадора дукххача наьха демократически болама. Иштта а вешта а, ОНП идеал — из яр кхыча мехкий монополешца оагIув а билла, мехка чухь частнокапиталистически предпринимательства система чIоагIъелга.

БархI шу хьалха Цейлона халкъо шин духьа кхетаде йиш йоацаш, хоадамболлаш дIааьлар ОНП политиках шийна хетар.

Из меттайоагIаргйоацаш ийшар массане юкъарча хоржамашка. Цейлонски парламента викалий палате 95 моттигах алхха 9 моттиг мара кхачанзар цунга. Дуккха а дукхагIа болча харжархоша хьаллаьцар доазол арахьарча наьха плантацешта, банкашта, страхови общесташта национализаци яра (уж хьаяхара), беррига халкъа боахам сихха а планах а дегIабоалабара, мехка территоре тIара английски базаш дIаяхара, машар беза арахьара политика хьашт хилара, Советски Союзаца дипломатически гIулакхаш оттадара программа кхайкаяь йола ВIашагIкхийттача къаман фронт.

ВIашагIкхийттача къаман фронте керттера моттиг хьалаьцар Цейлонски паргIатон парте (ЦПС). НонагIча даькъе цо хьаллоац кагийча буржуазе, ремесленникий, националистически гIулакхаш доахкаш йолча интеллигенце, иштта, кхычар хьашташ. Болхлой класса, ахархой, кхыболча къахьегамхой хьашташта маэшшара ба ЦПС-о лелабу мохк экономически ший лоIаме хулгеи нейтралистски арахьара политика лелаелгеи де гIерташ бола никъ. ЦПС лидер Соломон Бандаранаике керте эттар паччахьалкхен сектор чIоагIъяра, феодальни гIулакхаш дIададахара, къахьегамхошта социальни гIулакхаш дара система тоаяра политика лелае йолаеннача кердача коалиционни правительствана. Цу гIулакхашта Iалаьмате чIоагIа духьала даьлар реакционни низаш-1959-ча шера сентябрь бетта цар вIаштIехьдаьккхар доккхача зуламийца Соломон Бандаранаике вувлга. ТIаккха юха а ОНП-на карадахар Iаьдал. Цхьабакъда, алхха 33 дийнахьа мара кхы дIаьхдаланзар цу парте буржуазно-помещикий Iаьдал. 1960-ча шера хиннача парламентски хоржамех юха а котдаьлар патриотически низаш, премьер-министра моттиг хьалаьцар С. Бандаранаике — вийнача Соломон Бандаранаике сесага.

ЦПС-а правительствага Iаьдал долаш даьккха ер тIеххьара диъи ахи шу хьалдизза да патриотически низаша чурча а арахьарча а реакцеца тIагIертта лоаттабеча политически къовсамах. Цхьабакъда, из къовсам къаьстта ирбелар укх тIеххьарча хана, пхиъ хIара денна арадувлеи, кхоъ кIирандийнахьа арадувлеи, шиъ кIира цкъазза арадувлеи газеташ, шин кIира цкъазза арадоала журнал, шера цкъазза арадувла журнал, еррига тираж 480 эзар экземпляр йола кхыйола изданеш чуйоагIа «Лейк хауз» яхача эггара йоккхагIа йолча капиталистически монополена национализаци е аьнна правительства дош оттадаьча хана. Мехкара деррига издательски гIулакх «Таймс оф Цейлон» яхача кхыча капиталистически фирмаца цхьана дIакарадихьад «Лейк хауза». Парламента депутата А. Мунасингхе хьакхайкадаьчох, «шинна газетни концерна новкъостал ду ВIашагIкхийттача къаман партена, ше мадарра аьлча, цу парте пропагандистски отделаш я уж концернаш».

Шоай когашта кIалхара лаьтта гIолдувлаш хилар кхета а деш, боккхагIа болча финансови гIулакхаш карадараша чIоагтIа гIар-тата ай а деш кампани йолаяьй кепа йоазонна «мукъабалара» тIехьа. Премьер-министра С. Бандаранаике нийса а долаш белгалдаьккхача тайпара, цунца реакционерашта дагадоаллар да «бакъдараш харцахьа доахаш дувца мукъабоаккхилга», общественность Iехае а цунна доацар моттийта а мукъабоаккхилга.

Цейлонски парламенте правительствана цатешам кхайкабеш яь голосовани иштта хилийтара кIезига Iоткъам банзар империалистически паччахьалкхенаш мехка чурча гIулакхашта хьинаре юкъегIертаро а. Дуккхача хана денз Вашингтонеи Лондонеи сатем боабаьб Цейлоно лелаеча нейтралистски, ший лоIамерча политико. Неоколонизатораш къаьстта чIоагIа раьза боацаш хилар Цейлоне англо-американски мехкдаьтта фирмай доалахьенна национализаци ярахи мехкдаьттана йола Цейлонски къаман корпораци хьаярахи. Цейлона даь уж нийсхон гIулакхаш бахьаш долаш ши шу хьалха мехка тIема переворот е гIертаяр американски разведка.

Переворот е массехк сахьат мара ца дисача хана, хоадамболлаш дола гIулакхаш правительства чакхдахар бахьан долаш ца хулаш йисар из переворот. Ткъаь виъ политически зуламхо суде вахар. ВIашагIбеллача тийшача балха керттера доакъашхой бар 1959-ча шера сентябре дог лоацаш меттахьа герз теха зуламерча тайпара Соломон Бандаранаике вийнача цейлонски «ультрай» викалаш. Суде дош дувцача хана вIалла харцде йиш йоацаш бокъонца гучадаьлар хьалха премьер-министр хиннача Джон Коталавалаи ВIашагIкхийттача къаман парте председатела Дадли Сенаякенеи переворот яра еш йола кийчо мишта лел а из сенна еш я а ховш хиналга.

Бокъонца хьалтIадаьлар аьттехьарча элементий империалистически гIозараща айхха бувзамаш хилар а. КIира цкъазза арадувлача «Ная юг» яхача индийски газето белгалдаьккхача тайпара, цу тийшача балха юкъе хиннай США разведывательни управлени. Цу управлене кертагIа а даьккха тIадилларах, тийшача балхаца Iаьдал дIадаккха кийчлуш бараштa массе оагIорахьа новкъостал даь ца Iеш, кхыметтел царна кулгалдеш а хиннаб США информационни службаца гIулакхе бола цхьабола нах. Правительствана иштта гучадаьлар американски посольстванеи хIанзарча Iаьдала духьала болча нахаи юкъе айхха бувзамаш хилара хьакъехьара цхьадола бакъдараш а.

ХIаьта 1964-тIа шу чакхдоаллаш цейлонски реакце, империалисташа новкъостал а деш, юха а чIоагтIа тIагIортам бир С. Бандаранаике керте латташ йола патриотически правительство дIаяккха лаьрхIа.

Ч. П. де Сильва керте а волаш «ультра» оагIонгахьа ваьннача вийтта депутатага дуккхача хана денз бIарг кхоабаш бар американцаш. Цар баь къаманна дуxьалара болх бахьанце чIоагтIа камаьрша совгIаташ делар царна американцаша. Американцаша шоай бIехa гIулакхаш чакхдахара иштта пайда ийцар халкъа образованеи культураи даькъе правительства чакхдоахача прогрессивни гIулакхашта раьза боацача буддийски дына керте латтарех а.

«Ультра» хьовзабаьча тийшача балха Iалаьмате чIоагIа эгIазъяхар цейлонски общественность. Цейлона профсоюзий Федераци, Цейлонски шоай лоIамерча профсоюзий федераци, Цейлонски къахьегама федераци юкъе а йоагIаш, мехкарча йоккхийча бархI профсоюзо баьча тIахьехамах, Iалаьмате йоккха къахьегамхой демонстраци хилар Сиримаво Бандаранаике правительство хьаллоацаш. Коломбо яхача городерен городa-йистошкарен итташ эзараш нах вIашагIа а кхийтта столица улицашка арабаьлар реакце хьувзаду гIулакхаш харцахьа лоархIаши деррига демократически низаш барт-цхьоагIо йолаш хилара тIахьехаши йолча лозунгацеи плакаташцеи.

Мехкарча демократически кепа йоазоно тIахьехам баьб аьттехьарча низашта духьала къовсам лоаттабара Цейлона паргIатон партеи еррригача аьрдехьарча партейи. Масса хургйола вIашагIкхийтта фронт хьае, аьнна. Кепа йоазон даькъера правительства политика хьоахаяьча хана кIира цкъазза арадувлача «Трибюна» язду. Цейлона дукхагIа долча халкъо цхьан бартагIа правительство хьаллоац «Лейк хауза» национализаци е безам болаш из хилара гIулакха, монополистически кепа йоазув дIадаккхареи демократически кепа йоазув хьадареи новкъа эггара хьалхагIа де дезар из хет цунна.

С. Бандаранаике керте латтача правительства патриотически никъ могабир декабрь бутт юкъебахача хана хиннача доалерча парте хIара шерра хулаш йолча съездо. Съезде къамаьл даьча С. Бандаранаике аьлар прогресси дерригача дунен тIара машари бахьанце лоаттабеча къовсама наькъа тIара даьккха цейлонски халкъа юхакъовла могаргдолаш цхьаккха низ бац, аьнна.

Экватора юхе дIатеIа йоаллача зIамигача тропически гIайрен тIа чIоагIа кхохкаденна эттад политически гIулакхаш. Массаней юкъарча парламентски хоржамех хьахулар чурча а арахьарча а реакце деш дола тIагIортамаш юхатохара патриотически демократически низашта шоай мугIараш кхотаде магарга хьежжа хурга.

Вл. ФЕДОРОВ. (ТАСС).

КЪАМАН ДОХОД

Промышленносте, гIишлош еча, юрта боахаме, транспорте, бувзаме, вешта аьлча материальни производства доакъошка балхаш деча наьха къахьегамца хьаю вIашагIкхета общественни продукт, цу чу йода хьаьдача цхьан юкъагIа. масала, шера, обществе хьадеш дола деррига материальни рузкъаш (машинаш, станокаш, доагор, барзкъаш, ялат, иштта кхыдараш).

ВIашагIкхетача общественни продукта цхьа дакъа даиман производстве юхачуахийта деза. из продукт хьаярца дувзаденна доадаь материальни кхоачамаш юхаметтаоттадаь дукхьа. ХIамаш хьаяра процесс юха ца а соцаш, халданза лелаш хилийтара общество декхарийла я продукташ хьаяра процессе расход яьрашта (дIаяьннараштa) меттел керда металл, доагор, дIадув фу, иштта кхыдараш хьаде. Производства средстваш юхаметтаоттаяра эшаш дола дакъа тIера дIадаьккхача вIашагIкхетача общественни продуктах юхедусача даькъах хьахул къаман доход.

Цу тайппара, **социалистически производства болхлоша хьаьча вIашагIкхетача общественни продуктах расход яь производства средстваш юхаметтаоттаьчул тIехьагIа юхедусеи юха а дIабахийта къахьегам шийна чубоагIеи дакъа да къаман доход.**

Ший натуральни формехьа къаман доход латт мехка чухь хьаьча массе тайпарча хIамай беркатех, царех дукхагIа дола дакъа нахага дIакхоача хIамаш я, хIаьта вож дакъа производства средстваш я. Нахага дIакхоачача хIамаех (Iоаеш яраш юкъера яьлча) нахага дIакхоача фонд хул, хIаьта производства средстваех — Iоадечун фонд хул. Социализм йолча хана товарни производство йолаш хиларах, натуральни формал совгIа, маьха, ахчан форма а я къаман дохода. Цу маьха, ахчан форме из латт социалистически предприятей (пачхаьалкхен а колхозий а) тайп-тайпарча доходехи материальни производства болхлой доходехи.

Шера производствага дIабахача къахьегамех деррига хьахиннар къаман доходо хьахьокхаш хиларах цунах хул халкъа боахам дегIабара даькъера лоархIамера итогови хьокхам. Къаьгта гуча да къаман доход йоккхагIа хиларга хьежжа Iоадечун фонд а нахага дIакхоачачун фонд а йоккхагIа хулилга. вешта аьлча, халкъа вахара хьал-торон боарам лакхагIа хулга.

Къаман доход вай мехка дегIаух, эгтара хьалха, къахьегама овсарле лакхъяра чотах. Масала, 1961—1980 шерашка тIакхетача къаман доходах итт дакъа дича, царех ийс дакъа совгIа тIакхетилга къахьегама овсарле лакхъяра чотах Iалашдергда.

Иштта материальни производстве къахьегаш бола болхлой алсамбаларца а хул къаман доход дегIайоагIилга. Капитализм йолча санна доапаш, бе болх ца хилар шIенденна дIадаьннача социалистически обществе планах леладу боахама тайп-тайпарча доакъошка болхлой дIанийсбелга. Къахьега могаргдолаш болча нахах дукха а дукхагIа бараш материальни производства доакъошка балхаш деш ба. Цунца цхьана социализм йолча хана халданза дукхагIа хул Iилман, искусства, халкъа унахцIено лораяра сфере балхаш деш бола болхлой а. Цу тIа а производственни доацача доакъошка балхаш деш болча къахьега могаргдолча берригача нахах аханел дукхагIа бараш культураи халкъа унахцIено лораяреи доакъошка балхаш деш ба СССР-е, хIаьта США производственни йоацача сферерча берригача болхлоех алхха 1/7 дакъа мара дац цу доакъошка балхаш деш.

ТIеххьара а, къаман доход дегIакхувла фактор я общественни производства эффективность лакхъяр — керттерча производственни фондаш тIара лоархIаш дукхагIа продукци хьаяр, йоаеш йола бедал, материалаш, доагор, электроэнерги, иштта кхыяраш кхом а беш кIезигагIа йоаяр. Цу дерригне торо хулийт бедали оборудовании хьалхагIа хиннача боараме мара йоацашехьа продукци дукхагIа хьае, цунга хьежжа цу кхом баьча материалий боарраме алсамдаргда шоаех къаман доход хьахулаш дола материальни беркаташ.

Боахама социалистически система толашагIа хилар бахьан долаш вай мехка хьадийлад къаман доход дегIаухилга духдувла деррига хьасташ. Ца халдаш дукхагIа хул материальни производства доакъошка балхаш деш бола нах. Технически прогрессаи социалистически яхьеи ларда тIа шерагара шерага дегIаух къахьегама овсарле, кIезигагIа хул продукци хьаярга дIаухийта материальни кхоачамаш, кхом бу производства средстваех пайда эцара даькъе. Масала, 1965-ча шера плана тIа дикка ахча кходе лаьрхIад продукци хьаяргеи дIаяхийтаргеи додар чухнахьа даккхара чотах — 4,2 миллиард сом. Цу дерригнех хьахул СССР-е къаман доход ца халдаш а сиххарча темпаца а дегIаухилга.

Алхха итт шера — 1954—1963 шерашка — 2,3-зза алсамьяьннай СССР-е къаман доход, хIаьта хIара сага сих лаьрхIа аьлча — 95 процент. 1965-ча шера 14 миллиард сом кхийтта ца Iеш, е 8 процент тIакхетаргда къаман доход (1964-ча шера 5 процент кхийттача метте). ХIанзалца хьа цIанкха а хиннадац вайцига цхьан шера селла дукха тIакхеташ.

Социалистически общества къаман доход овлангара эргаш я капиталистически пачхаьалкхен къаман доходал — ший экономически кхолламца а, из хьадухдувлача хьасташца а, дIанийсдара принципаца а, пайда эцара самалца а.

Капитализм йолча къаман доход хьаю кахьегамхошта эксплуатаци лоаттаярца. Прибавочни стоимостах а латташ, цунах буржуазе доход хулаш хиларах къаман доходах доккхагIа дола дакъа шийна дутт буржуазе, хIаьта зIамагIа долча даькъах къахьегамхой доход хул. Капитализм дегIаяра законаша фу ду аьлча, прибавочни стоимоста дакъа тIа-тIа дукхагIа хул, хIаьта къаман доходацара къахьегамхой дакъа массаза а эшалу. Масала, тIом дIабаьнначул тIехьагIарча хана, США, Англи санна долча мехкашка къаман доходах городашкарча а юрташкарча а къахьегамхошка кхоачаш дола дакъа 40 процент мара дац, хIаьта 20-ча шерашка из дакъа 50 процент гаргга дар.

Вай мехка ерригa къаман доход къахьегамхой шоай я, из дIанийсъелга а цунах пайда эцилга а цар хьапшташта маьшара да. Из доход дIанийсъелга укх тайпара хул. ХьалхагIа къаман доходо ше хьадеча доакъошка (вешта аьлча, материальни производства сфере) доходий тайп-тайпара формаш тIаэп. Къаман доход шин даькъа екъалу. Царех цхьа дакъа — хилаиза яргйоаца продукт — материальни производства болхлошта юкъе дIадекъ пачхаьалкхен предприятешкарча болхлоштеи гIулакхерча нахаи телача алапей кепехьа артелашка колхозахой ахчапареи натуральний доходий кепехьа а. Цул совнагIа, къаман доходах цхьадола дакъа колхозхоша хьа а ду, шоашка юха дIа а кхоач коашкарча бешамашкара йоалача доходий кепехьа. Пачхаьалкхен предприятей, колхозий, кооперативни организацей доалахьа дус къаман доходах вож дакъа, цунах хул прибавочни продукт, е шIена доход. цунах а цхьа дакъа производство шеръярга дода, хIаьта вож — пачхаьалкхен централизованни цIеначa доходе.

ЦIенача доходах цхьа дакъа оборота тIера йоаккхача налога, пачхаьалкхен организацей пайдашта тIера еча отчисленей. маьхий механизамага гIоллеи колхозашкара а кооперацегара а ухача подоходни налогашка гIоллеи ухача ахчап кепехьа пачхаьалкхен бе вIашагIкхет. цунах хьахул централизованни фонд. Вай мехка из фонд дIайохийт производство шеръярга, халкъа унахцIено лораярга, дешара гIулакх, Iилма, культура дегIайоалаярга, къахьегамхошта пенсеши пособеши теларга, управленеи обороpаи эшача гIулакхашка, иштта цу тайпарча кхычарга. Шоай доходаш цу фондера дIакхоач юкъарчал доацаш материальни производства доакъошка балхаш деш боацача учрежденей болхлошкеи къахьегамхошкеи а.

Лоаца аьлча иштта я СССР-е къаман доход дIаекъара механизм. ТIеххьара а цунах пайда хьаэцара процессе къаман доход екъалу йоккхача шин фондана: къаман доходах дий дакъа дича царех кхо дакъа шийха хулача дIадодачун фонданеи Iоадечун фонданеи.

Управленеи оборонаи эшача гIулакхашка дола лоадам боацаш дола дакъа мара дIа ца къасташ, дIадодачун фонд юкъарчал доацаш болхлошка, гIулакхерча нахага, колхозхошка дIакхоача материальни беркаташ да. Бахархошка дIадодачун фондах хьахул. ше мадарра аьлча, вай мехка сихха дегIаухаш йолча бахархой реальни доходий объем. Аьлча коачам ба, 1964-ча шера 3,9 процент мара ца хиннача метте, цхьацца сага лоархIаш 7,3 процент дегIайоагIаргья 1965-ча шера реальни доходаш.

Капитализм йолча хана пачхаьалкхен бюджетага гIолла налогаш яхара наькъаца къахьегамхой доходех онда дакъа юхадекъаш да. вешта аьлча, къахьегамхой доходаш кIезиглу. Капитализм дегIаярца налогаш совъювл. Цулухьа налогаш текха ца езаш мукъабовлга дуккхача хана деиз къахьегамхошта дагадоаллар да. Цхьабакъда. капитализм йолча хана из де йиш йолаш дац. хIана аьлча хIара капиталистически пачхаьалкхен финансови лард бахархошкара йоахача налогех латт. Официальни хьакхайкалаьча хоамех пачхаьалкхен доходий дерригача ахчах бахархошкара йоахача налогаша дIалоац США — 70 процент. Франце — 73 процент, Англе — 75 процент, ФРГ — 77 процент, Итале — 88 процент.

Вай мехка чIоагIа каралаьца а чакхбоахаш а ба бахархошкара йоаха налогаш кIезигьярей ца йоахаш цIенъяь йитареи никъ. ХIанз укх сахьате бетта 60 сомага кхаччалца алапеш ийдеш бола болхлойи гIулакхера нахи цIенбенна мукъабалийтаб налогаш тела ца езаш,хIаьта бетта 60 сомагара 70 сомага кхаччалца алапеш доагIараша юкъера лаьрхIача 40 процент кIезигагIа техх налог.

Iоадечун фонд — из да къаман доходах социалистически производство шеръяргеи тоаяргеи ухийта, культурно-бытовой гIулакхашта, цу даькъе наха чуIе хьалдеча цIеноштa а, хьежаю производственни йоаца фондаш алсамъяхарга ухийта, хIаьта иштта резерваш хьаярга ухийта а дакъа. СССР къаман доходе Iоадечун фонд онда йоккхагIа я капиталистически мехкашкарчул. Ерригача къаман доходах 25 процент гаргга дIалоац цо. Цо Iалашду сиххарча темпаех социалистически производство шеръелгеи халкъа хьал-торо тоаелгеи.

Н. ЛАГУТИН,
экономически Iилмай кандидат.
(6-ча январе арадаьннача «Сельская жизнь» яхача газета тIара).

ШИЙНА ХОВР — НАХА

Юрта бахача наьха культура, общественни кхетам лакхберех цаIаш ба юртара хьехархой. Из цар декхар а да. Из гIулакх дика кхета а деш, кхоачашду Урус-Мартана района ГихтIарча 8 шера школа хьехархочо Газалоев Ювнаса. Школерча дешархошта вайза ца Iеш, из дика вовз цу юртарча наха а.

Укх шера бахача. наха юкъе газеташи журналаши доаржадара доккха новкъостал дир Ювнаса, дуккха нах дIаязбелар «Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Комсомольское племя» яха газеташ ухаргдолаш. Дуккьала «Хьехархой газет» ухаргдолаш 130 саг язвелар, «Пионерская правда» — 90 саг.

Берашта дика хьехарал совгIа, Газалоева доккха дакъа лоац школа общественни вахара юкъе а. Школа профсоюзни комитета член ва из.

Хьехарал а общественни болх барал а совгIа ший кхетам лакхбеш а ва комсомолец Газалоев, Нохч-ГIалгIай педагогически институте шоллагIча курсе заочно деша вагIа из.

Юртарча наха а хьехархой коллективо а сий ду Газалоев Ювнаса.

А. БИСУЛТАНОВ.

Доккхий декхараш да Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта хьалхашка оттадаьраш 1965 шера хьайбай фермашта механизаци яра гIулакха. 11310 бежан чудолча 88 ферме, 8400 хьакха чуйолча 11 хьакхий-товарни ферме хий чудилла деза. Хий механически мелалергдолаш кийчъе еза 12460 бежан чудола 93 МТФ-еи 2400 хьакха чуйола 1 СТФ-еи, кхыяраши. Ужжал балхаш да хьайбай боахаме халача балхий процессашта механизаци яра 1965 шера де дезараш. Металлически турбаш йоацаш каст-каста моттигаш нийслуш хиларах, дIадахача шера опыто хьахьоккхача тайпара, механизаци яра темпаш дикка лохлу.

Цу деша эггара аьттув болашагIа дола гIулакх да металлически турбашта меттел пластмассаех яь турбаш яхкар. Вай мехка дукхагIа дегIайоагIаш латт полиэтиленови турбай производство, цу тIа а, цар доккхагIа дола дакъа юрта боахама лаьрхIа а да. Цун маIан да, диаметраш зIамагIа, давлени лохагIа, хьалъайеш яйга, шелала духьалъотталуш мукх ца юаш йола турбаш юрта боахама къаьстта а дикагIа хилар.

Полиэтиленови турбаш гIойленагIа я хьайбай фермашка, чуIеча цIеношка, мастерскешка хий чудиллара, кхашка хий ахийтара, и. кх. дI.

ХИМЕНА КАРАГIДАЬННАРАШ — ПРОИЗВОДСТВАНА ЮКЪЕ

1963 шера денз металлически турбашта меттел ухийта турбаш вIашагIъехка йолаеннай Московски областера колхозаши совхозаши.

ХIаьта вай республика боахамашка мишта юкъекхувл полиэтиленови турбаш? Геттара эсала.

Эггара хьалха 2400 метр полиэтиленови турбаш яхкар «Сельхозтехника» Урус-Мартана МРО ГIойтIа (управляющи Баликоев), «Сельхозтехника» Шаьла МРО (управляющи Махмудов) 1500 метр «Шалинский» совхозе. Царна тIеххьа из гIулакх хьал а лаьца дIадоладаьд «Ермоловский» совхозо а — 1000 метр.

МалагIа бахьан да хIанзарча химена карагIдаьннараш селлара эсала юкъекхахьар? Из да, полиэтиленови турбаш вIашагIйохкара (сварка яра) опыт кIезига хилар, боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи царех юрта боахаме мел гIойле йоал ца хар.

Ховш да, изоляци а ца еш латта кIалтIолла ехкача аьшка турбаел 10-зза дукхагIа ца галхаш полиэтиленови турбаша ха йоаккхаш хилар. Ха йоаккхаш араюкъе латтача доаханна хий тIадахьара чIоагIа аьттув болаш я полиэтиленови турбаш. Царех кхашка хий дуллача пайда эца йиш я, хIаьта из бахьан долаш лаьттанцара балхаш дуккха а кIезигагIа де дезаргда, хIана аьлча ханна хий дехка харшаш даха а даьхараш шаьрде а дезаргдац. Цунах боккха пайда боал. Де дезар цаI да — царна сварка е Iомадалари хийцца уж производствана юкъекхахьари.

Полиэтиленови турбаш вIашагIкоттара эггара дикагIа йола способ я турбаш тIахьувзаяр. Турбаш цу тайпара вIашагIхоттилга укх тайпара де дезаш да: турбай юхьигаш соттаяраи лоалаяраи конусаш кийчъю. Йоккхалла турбай диаметрга хьежжа йола конусаш токарни станокаш тIа хьаеш а шаьръеш а я.

Уголоках хьадаьи аьшк тIатехаи долча сварщика истола тIа кронштейний новкъосталца дIаоттаю конусаш. КIаьдлургйолча дIакхоачаеш турбаш йоахъяра йовхал дика чакхйоалийтача металлах — диткъигача болата аьшках е алюминех даь кIоагилгаш а долаш хий чулатта бечка кийчъю (хьажа сурта тIа). Сварщика истолах дIатеха йоалл бечка.

АргIера балхаш деча хана турбаш чуяхка яьккхача сангара кхо — йиъ метр мара гаьна доацаш Iоттаду сварщика истол, сангара йоахала ях—бархI Х хьисапера когаш оттаду вIашагIхетта яьнна турбаш пар тIа гIолла хьалтекхаяра, вIаши 5—6 метр гаьна а долаш.

ЦаI шоллагIчоа тIахоттар укх тайпара долаш хила еза турбаш:

1. Турбай юхьигаш дикка хьокх сварка дикагIа хилийтар духьа.

2. Хий дIоахдеча бечка чу Iочу а детте, паяльни лампа алаца кIедж йоаккхийт хига. ВIашагIхотташ йола турбай юхьигаш бечка кIоагилгаш чу оттаю; бечка оагIош тIа этта уж йIоах а лийя, кIаьдлу.

3. КIаьдъяь яьнна турбай юхьигаш конусаш тIа йогI (турба цхьа юхьиг чуйолийташи вож юхьиг тIайоалийташи), цу тайппара, вIаши бага оттаргйолча кхаччалца соттаю уж.

4. Паяльни лампа алаца 200 градусага кхаччалца йIоахъю конусаш, цхьабакъда, сов тIехъяьккха йIоахъе мегаргьяц, хIана аьлча тIехдаьккха дIоахдича полиэтилен доаг.

5. ВIашагIхотта кийчъяьча турбай юхьигаш йIоахъяьча конусаш тIа а ехкс лоалаю, тIаккха сихха тIера хьа а яьхе, 170—200 метр йIаьхача турбаех дIахотт уж.

6. ВIашагIхеттача турбопроводашта 6—9 атмосфер давлени а еш, тохкамбу.

Ерригa турбаш, вIашагIъехка яьнначул тIехьагIа, кIалхара кIийле шаьръяьча сангар чу Iочуйохк, хий чухец, тIаккха кIезиг-кIезига хьокхаш лаьтта чухьокх.

Н. ТАТАРЧЕНКО,
керда техника юкъекхахьара вола «Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIай объединене инженер.

Московски область. «Стройпластмасс» яхача комбината коллективо ленинградцашеи москвичашеи дIадоладаьр хьал а лаьца, ше арахеца продукци дунен тIа дикагIйолча стандарташка кхоачае аьнна декхар оттадаьд шийна хьалхашка. ХIанз предприяти йолаеннай хIанзалца хинначул 15—18 процент чIоагIагIа а дукхагIа яхаргйола а линолеум: ийнашта йола полихлорвинилови Iоакъаш (хIанзалца арахецаш хинначул 4—5-зза чIоагIагIа я уж); керда материалаш—кIаьда яьнна кIийле а йола линолеум, даьнна кIувсаш арахеца.

Сурта тIа: машинист В. Макаренкои мастер М. Ивановаи чIоагIагIа йола полихлорвинилови Iоакъаш еш йолча агрегата тIа.

В. Кунова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Нохч-ГIалгIайчен бурув деттараша ханал дуккха а хьалхагIа кхоачаш-йир бурув тохара шера план, хIаьта планал совгIа 5452 метр бурув а техар. БелгалдIаккха деза, «Гудермеснефта» НПУ бурув деттача цехагара дIа мел ийккхача бурув деттача предприятей коллективаша. планаш кхоачашъяь ца Iеш, шоай социалистически декхараш а кхоачашдаь хилар. Балхаш дукхагIа даьд мехкдаьтта лохаш, хIаьта тохкама бурув тохара балхаш дикагIа дар чотах 1963 шерарчул 20000 метр дукхагIа тохад бурув.

1964 шера бурув деттараша хьайийлар мехкдаьтта доалла йIаьхий моттигаш — Эльдарово-Орлиная, Ахлово (гор. МагIалбика юххе). Дика карагIдаьнна хIама лаьрхIа дезаш да дIадахача шера 11 бетта бурув тохара балхашка дIабода мах планах лаьрхIачул 153 эзар сом лох а беш дIадахача шера рентабельни болх бар (1963 шера 2 миллион 600 эзари сом зе хиннадар), хIаьта иштта ерригача объединене балха хан баланс тоаяр.

Ши шегIа хьахиннадаи уж деррига толамаш, бурув деттача предприятей ерригача коллективай творчески хьинар айдалар бахьан долаш дахьад. Бурув тохача хана йоккхий халонаш хьалхашка ийтта йоллашехьа а, кIоаргга ядача горизонташка кIоарга бурув детта вIаштIехьдаьлар 1964 шера. Из хьахьокх бригадашта юкъе лаьттача социалистически яхьа цифраша. Масала, 65 бригадах шоай шера планаш дикка кхоачашъяьй 40 бригадо, хIаьта 28 бригадо дикка тIеххкхоачашдир шоай шера декхараш (1963 шера цу тайпара бригада 20 мара яцар ерригача объединене). Хьалха латтараштa юкъе белгалъяха еза № 1 йолча МагIалбика конторерча бурув деттача мастерий Х. А. Хамурзиева, № 2 йолча МагIалбика конторерча Хантемирова, И. А. Атирщикова, А. Л. Майстеренко, В. Л. Вергуна, Г. Ф. Пацкова, бурув деттача Карабулакски конторерча В. А. Каткова, И. Ш. Губина, «Грознефтеразведка» трестерча нн. Шадиева, Писанаева, А. Г. Попова, А. И. Медовикова, М. М. Слободенока коллективаш.

Планаш кхоачашъяра бурув деттараштa доккха новкъостал дир тампонажни конторай Грозненски центрально-ремонтни заводеи коллективаша.

Кхы а доккхагIа толамаш даха йиш хургьяр тхога дIадахача шера, нагахьа санна авареш ца хилийта тхона мегадаларе. Ерригаш а дIалаьрхIача авареш дикка кIезигъяьле а, йоккха авареш дукхагIа хиннай, авареш дIайоахаш дуккха ха яйнай. Авареш къаьста дукха ю № 1 йолча МагIалбикерча бурув деттача контораи Старогрозненски контораи коллективашa. Цунга хьажа беза цу конторай кулгалхой (нн. Лутовикови Терентьеви) технологически дисциплина лакхъяра эшар де деза цар.

Бурув деттарий дукха ха йоайир снабженчески дешаша, хIаьта иштта, халахете а, арахецаш йола оборудовании материалаши во хиларо. Эггара хьалха из ала деза арахецача обсадни турбаех.

Обсадни турбаш арахецача хана гор. Ждановерча трубопрокатни заводо брак яр бахьан долаш Брагунера № 33 йола скважина ехар.

Шу чакхдаьннад. ХIанз баьча балха итогаш еш а дIахо кхоачашде деза керда декхараш дуццаш а латт.

Грозперча бурув деттараштa атта шу хургдац 1965 шу, хIана аьлча, кIоарга бурув тIа-тIа дукхагIа детта дезаш да. Проектни кIоарга 4000 метр йолча 68 скважине балхаш дIадоладе дезаш ба уж укх шера (ерригаш а дIалаьрхIача бурув тохаи хургья 100 скважин).

КIалхарча мелови тIоапашка мел мехкдаьтта доалл хьахайта дезаш ба МагIалбикера, Iаьлий-Юрта конторера, Старогрознефтера бурув деттараш. Юрьевски мехкдаьтта лаха дезаш ба Карабулакски бурув деттараш. Мехкдаьтта доаллача кердача моттигех — Брагуны, Правобережное, Арак-Дилатарск — дола бакъдар дувца деза «Грознефтеразведка» треста мехкдаьтта лохаваша.

Декхараш хала да. Уж кхоачашдара 200 эзар метр бурув тоха лаьрхIад, цу даькъе 170 эзар метр мехкдаьтта лахара а тохаш.

Нийса а тIагIертта а болх бе безаш бурув деттача берригача болхлоша. Иштта из бе вIаштIехьдаргдац, нагахьа санна дIаихача шерашка Iайнача ерригача опытах бизза пайда ца эце.

Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш аттагIа хилийтар духьа «Грознефта» объединенена тIех чIоагIа йола импортни турбаш хьожаяьй, хьакхоачаргйолаш я дукха хана денз йоагIа яха подсадни противовыбросови арматура, совбоаххх талеви системаи вертиюгайи мухь айбара ший, хьакхоачаргйолаш я легированни квадраташ, дукха кхы а керда хIамаш.

Вешта тхо а декхарийла да, бурув сихагIа а ахча кIезигагIа доахийташ а тоха йиш хулийтаргйола дуккха технически проблемаш 1965 шера кхоачашъе. Цу проблемаех я кIоарга скважинаш йоахаш бурув тохара эша турбаш лакхача технически боараме кийчъе йиш хулийтаргйолаш йола центральни турбай база хьалтъяь яюкха а болх бе йолаялийта а; вышко-монтажни балхаш дикка сихде йиш хулийтаргйола 3,8 метр лакха йоккхий блокаш йола бурув детта станокаш кийчъяр; бурув деттача бригадай къахьегам аттача баккха а безача маьха йола реагенташ кIезигагIа дIаахийта а йиш хулийтаргйолаш лоабата маркхал кийчбараи безбараи механизаци яра балхаш чакхдахар; цементаж ярга хьежаш буровейи сайца латташ йоккха ха лоацъергйолаш тампонажни смесаш кийчъяра установке деш дола балхаш чакхдахар.

Цул совгIа, кIоарга бурув тохара технологеца дувзаденна дола дуккха технически дешаш кхоачашде дезаш ба инженераш.

1964 шера баьча балхо хьахьокх, болх, мел халача хьалашка из бе безе а, сихеи, дикеи, рентабельни булургболаш Грознера бурув деттараш хилар. Цо тешам лу, 1965 шера шоашта хьалхашка оттадаьча декхарех уж лоархIаберхилара а кIалхарча тIоанашка доалла мехкдаьтта цар гучадоаккхаргхилара а.

В. НАЗАРОВ,
«Грознефта» объединене начальника заместитель.

Керда птичник

Грозненски производственни управлене оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе кийчъяь яьннай 4000 котама лаьрхIа хьалъяь птичник.

Вай республике эггара хьалхара механизированни птичник я из, производства цхьаццайолча процессашта юкъ-юкъе автоматизаци яь а йолаш.

Чоалханерча электромеханизмашцара бехктокхамера болх тIабиллаб оалхазараш леладеча Темирсултанова Светланайна. ХьалхагIа, механизаци йоацача хана, ужжал оалхазараш леладеш ши саг хулар. ХIанз механизаци юкъейоалаьчул тIехьагIа йиш я кулгаца къа па хьегаш яхкача котамашта гIулакх де а уж кхаба а, цудухьа лелае дукхагIа котамаш тел болхлошка. Цо йиш хулийт коа тIарча оалхазарий продукци яккхарга дIабода мах лохбе а дIабода къахьегам кIезигбе а.

Оалхазараш леладерий къахьегам дукха дIабода механизированни птичникашка оалхазараштa доакъараш телаш хий меладеш, чура цIенъеш. Цхьабакъда, хIанз яь яьннача птичника чу уж балхаш механизмаша деш да. Доакъараш механически дIателаш дола лента секунда 0,5 метр сиха лел. хIаьта цо йиш хулийт ерригача птичника йIоаххала котамашта 2,5—3 минута доакъараш дIаденна даха. Цу тайпара доакъараш дIателаргаш птичника чу йиъ я. Котамашта хий а цу тайппара кулгаца къахьега ца дезаш меладу, птичника йIоаххала жолобашка гIолла хий а ухийташ.

Механизаци яь ба фуай гулдара болх а.

Кулгаца къахьега дезац чура чу цIенъеча хана а. Котамаш хьалхувша моттигаш помет чукхувса кIоилгаш а йоахкаш я. Цо йиш хулийт тIехьагIа дIаяхьа аттагIа хургйолаш, лаьтташ хьаьндара чIоагIа пайдана йола помет Iоае.

Иштта механизаци яь бахьан долаш оалхазараш леладерий къахьегам аттача баьннаб, хIанз яхкача котамашкеи цар продукцегеи дикагIа хьажа торо я оалхазараш леладерий. Цунах боала пайда сихха гучабаьлар: хьалхарча дийнахьа бIаь гаргга фуъ дир жужакаша, хIаьта дIахерча деношка оалхазараш леладеча Темирсултанова Светланас 500 гаргга гулдора уж.

Укх бетта механизаци ергйолаш кхы а ши птичник я оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе.

Птичникашка яь механизаци йовзийтар духьа Ермоловски совхозе вера 1-ча Мая цIерахча колхоза председатель нов. В. С. Вьючный, «Старо-Юртовский» совхоза директор нов. В. А. Семин. Укх шера цу боахамашка а иштта хьалъергйолаши механизаци ергйолаши я йоккхий птичникаш.

А. РЫЖКО,
Грозненски производственни управлене инспектор - организатор.

Льготаш а йолаш луш дола пенсеш

МаIача наха 55 шу даьлча а, кхыметтел 50 шу даьлча а, кхалнаха 50 шу, е кхыметтел 45 шу даьлча а пенсеш тел. Мел дукха нийслуш да цу тайпарча, хIанз а вIалла къаьна боацача наха «къоаналла» пенсеш телга? СССР Центральни статистически управлене тхога хоам бир СССР-е маIача наха 60 шуи кхалнаха 55 шуи оттаьлча моллагIа йолча пенсионни ханага дIакхачалехьа льготаш йолаш пенсеш ийдеш ба социальни Iалашо яра органашкара къоаналла пенсеш ийдеш болча нахах 10 процент, аьнна.

1956-ча шера СССР Министрий Совето чIоагIйир «ханна а боарамашта а льготаш йолаш пачхаьалкхен пенсеш ийде бокъо луш йолча балха производствай, цехий, профессей, гIулакхий» ши списка.

№ 1 йолча списка тIа белгалбаьб 50 шу даьннача маIача нахахи 45 шу даьннача кхалнахахи малагIаш ба пенсеш ийдераш. Списка тIа цIи яьккхай цига болх беш хилча селла хьалха пенси ийде бокъо луча 20 производства. Списка юххьера раздел «Лоамашкара балхаш» аьнна я. Цу тIа эггара хьалха аьннад ханал хьалха пенси ийде бокъо я бIарччача балха дийнахьа лаьттан кIалха балхаш деча наьха — лаьттагIара пайданера хIамаш йоахаш уж бале а, шахташ, рудникаш хьалъеш уж бале а, метрополитена кIалхара наькъаш дохкаш уж бале а. Цул совнагIа, цу списка тIа цIераш яьха дуккха профессеши гIулакхаши да царех болча наха лаьттан тIехнахьа балхаш деш уж бале а, лаьттана кIалхарча балхаца бувзабенна цар болх хиларах. Цар а йиза бокъо я ха тIакхачалехьа льготаш йолаш пенсеш ийде.

№1 йолча списка тIа ба, цхьаккха юкъера ца къоастаеш, масса йолча профессех бола лаьттана кIалха балхаш ду нахи химически производстве, металлай производствеи, царна обработка ечеи, полиграфе, транспорте — йIайхача пехашка е халача хьалех балхаш де дезаш хулача дуккхача кхыча профессех балхаш деш бола нахи. Цу списках пенси эцара кхоачам ба маIача сага 20 шераи кхалсага 15 шераи болх бича, хIаьта цунах ах ха хилча кхоачам ба льготашта бокъо луча производстве болх беш яьккхар.

№ 2 йола список кхы а йоккхагIа я. Цу юкъе дода производства 31 дакъа. Укхаза моллагIчарел пхи шу хьалхагIа пенси ийде бокъо я халача балхаш тIарча наьха. Цу тIа а укхаза маIача наха 25 шуи кхалнаха 20 шуи балха стаж а эш (укхаза а цунах ах ха хилча кхоачам ба халача балхаш тIа яьккхар).

СССР-е царел совнагIа кхы а я миччахьа балхаш деш уж бале а льготаш йолаш пенсеш ийде бокъо йола къахьегамхой категореш. Уж ба пхиъ а кхы дукхагIа а бер а даь 8 шерага кхоачадеш уж хьалкхедаь кхалнах. Нагахьа санна цу тайпарча цуи бокъо я къоаналла пенси ийде (из да нагахьа санна № 1 йолча списках кхы а хьалхагIа пенси ийде цуи бокъо еце). Ханал хьалха пенсеш тел бIаргса дайнача наха: маIача наха 50 шу даьлча (15 шера болх баь хилча), кхалнаха — 40 шу даьлча (10 шера болх баь хилча.

МоллагIчарел дикка хьалхагIа ийдаь ца Iеш, доккхагIа а да №1 йолча списка къахьегамхошта телаш дола пенсеш. Цул совнагIа, цар бокъо я дIахо болх а беш хьаштдолла алапеш ийде а хьожадаьча пенсех нийсса ах пенси ийде а.

Дуккха ба 45—55 шу даьлча пенсе тIа баха безам боацаш нах. Цар дIахо а балхаш ду дизза алапеш а ший пенсех онда дакъа а ийдеш.

СССР эзараш профессеш я цу профессех балхаш деча наха льготаш йолаш пенсеш телаш, хIаьта цу профессей дукхал техника дегIаяргеи производство тоаяларгеи хьежжа даиман хувца а лу. ХIара шерра-шера СССР Министрий Совета къахьегамеи алапейи дешашта йолча Пачхьалкхен комитето арайоах льготаш йолаш пенсеш ийде бокъо йолча наьха спискаш кердайоахаш йола разъясненеш. Масала, ер я тIеххьара разъяснени. ХьалхагIа № 2 йолча списка тIа цIи яьккха бар котельщикаш-судостроителаш (кемаш дераш). ХIанз царца нийсбаьб кемашта ремонт еш балхаш дераш а.

(АПН).

СИНТЕТИЧЕСКИ ДИКАГIА Я

ТУЛА, 9 январь. (ТАСС корр.). Пачхаьалкхен комиссе эксплуатаце дIанийцай академика С. В. Лебедева цIерахча Ефремовски заводера СКД каучука йоккха производство. Химически комплексни цехашкеи отделенешкеи хьае йолаяьй дукхача лоархIамегIарча свойствашка — тиш ца луш, йIовхалаи шелалаи духьал отталуш хиларга диллача натуральни каучукал толашагIа йола синтетически каучук.

НАЬХА ДУХЬА

— Тхоай библиотекера книжкаш дешараш хIара дезала юкъе дукхагIа хилийта гIерт тхо. — йоах Калинина цIерахча поселкерча № 5 йолча библиотека заведующе нов. В. Я. Крапивкос. Ала деза, уж декхараш цар дика кхоачашделга, масала, ши шу хьалха укхазара книжкаш кхухьаш 650 саг мара вацар, хIаьта хIанз 1095 саг ва, царех 385 нохчийи гIалгIайи ба.

Дукха бераш долча ноаношта деша книжкаш цIагIа дIакхухь библиотекараша.

Книжкана ю эггара дикагIа йола пропаганда я книжкаш дешараш писателашца вIашагIкхетар. Ишта, 1964 шера «Маца довз доттагIал» яха Арсанова книжка дувцаш конференци хилар педучилище, из йир библиотека болхлоша преподавателашеи студенташеи дакъа а лоацаш. Цига къамаьл дир преподавателаша а дукххача студенташа а, хIаьта автор о ше дийцар ший романа турпалех дIахо хинначох, «Къе жугате» яха ший дувцар а дийшар цо царна.

Цул совгIа библиотеко диспуташ а ю. Масала, цар № 38 йолча школе хьехархоштеи дешархоштеи цхьана «Коммунистически общества саг мишта хила веза» яхача диспута чIоагIа раьза хилар дешархой.

Шоай активаца цхьана хьинаре къахьегаш ба библиотека болхлой «ТIехдика болх бу библиотека» яха цIи яккхара.

В. СНЕГИРЕВА,
А. П. Чехова цIерахча республикански библиотека библиограф.

НИКЪ ДИКА ХИЛБА ХЬА!

Укх шера 12 январе Грознерча М. Ю. Лермонтова цIерахча театре хьадийлар Грозненски къонача зрителя халкъа театр.

Грознерча кагирхоша вIашагIтехад из. Уж ба предприятешка балха боахкеи дешара заведенешка деша багIеи кагирхой. Театр хьаделлар республика культурни вахаре хинна доккха хIама да. Цо чIоагIа новкъостал дергда вай кагирхошта кхетам балара даькъе, къона таланташ гучаяхара, уж дегIайоалаяра, театре болх булургбола нах кхебара.

Городе Грозне уттаяь па Iеш, республика юрташка а ший спектаклаш уттаергья цо.

Къонача театра коллектив вIашагIтохача а цун болх вIаштIехьбоаккхача а доккха новкъостал дир М. Ю. Лермонтова цIерахча театра режиссера Б. В. Гутникова, постановочни даькъа заведующе Е. Н. Волкова, кхычар.

Кагирхой халкъа театро эггара хьалха Лермонтова цIерахча театре оттайир М. Светлова «Кхаь апельсинацара безам» яхача фаьлгах йола спектакль. Дика музыка язъяьяр цунна нохчий къоначa композитора Бексултанов Iумара. Цу фаьлго буві дикачо зулама духьала лоаттабу къовсам.

Кагирхой меттел, ха яха нах а болаш, дукха зрителаш баьхкабар къоначa артисташа оттаьча цу спектаклага хьажа. Царна юкъе бар хьехархой, пионервожатеш, болхлой кхыбараш. ЧIоагIа раьза хинна, спектакль оттаярашта бокхха ловца боахаш дIакъаьстар уж театрера.

Комсомольски а кхыча общественни а организацей. Грознерча кагирхой декхар да из къона халкъа театр дегIадара мамогта новкъостал дар.

1965 шера М. Светлова «Кхаь апельсинацара безам» яха премьера оттаярца Грознерча эрсий драматически театре хьадийлар къоначa зрителa театр.

Т. ЮСУПОВ.

Сурта тIа: спектакла тIара сцена. Труфальдиной роль ловзаю Грознерча аьшкабетонни конструкцей завода слесара Баранов Станислава хIаьта Морганай — Грозне 23-ча домоуправлене болхлочо Головина Валентинас.

Н. Кобиашвиле сурт.

Спортах дола хоамаш

ВОЛЕЙБОЛ

Итт дийнахьа цахаддаш судахой свистокаш хоз «Динамо» спортзале. Городера масса спортивни общество я волейболах хьалхара моттиг яккхара яхь дIахьош. ТIехдика ловз «Спартака» кIаьнкий команда. Масс вIашагIкхетаре счет 3:0 йолаш ше мел лайзача командел котъяьлар из. Команда кийчъяьр РСФСР-а заслуженни тренер Михаил Медведев ва.

ШоллагIа моттиг яьккхар «Динамо» волейболисташа.

ЙиIигашта юкъе лаьтта къовсам чоалхане бар. Кхаь команда къувс хьалхара моттиг, уж я «Труд», «Спартак», «Динамо» спортсменкаш. Массарел котъяьлар «Труд» общества йиIигаш, шоллагIа моттиг «Спартакага» я.

КIаьнкашта юкъе хьалхара моттиг «Спартакеи» «Трудеи» волейболисткаша яьккхар.

ТЕННИС

Нохч-ГIалгIай АССР-а истола тIарча теннисах хьалхара моттиг яккхара мехкарийи кагийча наьхеи яхь чакхъяьлар.

Массарел кот а ваьнна, чемпиона цIи яьккхар тIехдика лайзача Е. Рассказова (школа № 2). ЙиIигашта юкъе хьалхара моттиг А. Денисенкос яьккхар (школа № 22), кагийча наха юкъе шоллагIа моттиг Г. Шавелянцеи (технически училище № 2) мехкарашта юкъе О. Колпиковаси (школа № 3) яьккхар. Чемпиона цIи Е. Рассказоваи Г. Шавелянцаи елар.

* * *

Классически кIалтохаргах латаш №№ 4, 38, 14 йолча школашкара 40 борец ва. Хьалхара моттиг № 4 йолча школа команда яьккхар. шоллагIъар № 38 йолча школа спортсменаша.

Категоре дозалга диллача котбаьннараш В. Асарянц, А. Волошин (школа № 4), Амерханов, А. Попандопуло (школа № 4), кхыбараш а бар. Хьалхара моттиг яьккхача командана 1 степена диплом еннай, хIаьта котбаьннача борецашта — Ресспортсовета грамоташ.

О. НИКОЛАЕВ.

БАСКЕТБОЛ

Дукха ха йоаццаш Краснодаре яхье дакъа лаца яха хинна вай республикера баскетболистий командаш цIаяьхкай. Дика лайзар кхалнаьха команда, шоллагIа моттиг яьккхар цо.

* * *

Йистеьннай эггара аIамагIча баскетболисташта юкъе хьалхара моттиг яккхара хинна яхь. Хьалхарча моттиге ба «Спартак» общества кIаьнкаш, шоллагIча «Локомотива» йиIигаш.

* * *

Грознерча спортивни залашка хьалхара моттиг яккхара яхь дIахьош я укх деношка спортивни клубаш. Къовсам лоаттабеш 28 команда чуйоагIаш йола ворхI клуб я.

Хьалхара тур чакхъяьннай. Мехкдаьтта института студенташ счет 3:1 йолаш котбаьлар «Локомотив» клуба спортсменел, хIаьта студенткаш «Локомотива» кхалнаха эшабир.

Педагогически института спортсменаш, «Спартак», «Динамо», «Труд» клубаш цхьаькха кот ца йоалаш (2:2) чакхъяьлар.

Д. КОДЗОЕВ.

ЭЗАРАШ ШЕРАШКАРА ЙОАГIА ОАЗ

40 шу хьалха, 1925 шера ГIалгIайчен лоамашка хилар профессора Л. П. Семенова хьалхе лелаеш йола археолого-этнографически экспедици. Эсси Iармхеи чIожашкара дукха гIалгIай къаьнара материальни культура памятникаш тахкар цо. гIалгIай багахбувцами легендаши язйир, Iилма-тохкама наькъаца арадаьха дуккхача наха дIайовзийтар гIалгIай культура а турпала истори а. Ишта дIадоладелар Нохч-ГIалгIайчен хIадаха истори массе оагIорахьеи хадданзеи довзара гIулакх. кхоачашде доладир материальни культура памятникаш лорадарах 1918 шера В. И. Ленина арадаькха декрет.

Шерагара шерага дукхагIа а хулар шер а лора Нохч-ГIалгIайчен лоамашкара материальни культура тахкара балхаш.

ДIадахача 1964 шера дика ка йоалаш балхаш даьд СССР Iилмай Академе археологе институто яйтача Ленински преме лауреат Е. И. Крупнов керте латтача экспедице, республика тайп-тайпарча районашка тохкамаш даьд цо. Дикка хьинаре болх баьб Нохч-ГIалгIай историе, метта, литература Iилма-тохкама керда йиллача археологеи этнографеи сектаро. Iилма изданех центральни а моттигерча а кепа йоазош тIа араяьхай профессиональни археологий статьяш.

Бакъда археологе низ латт говзача специалисташта гонахьа царна цIенача дегаца гIо деш бола, шоай халкъ а край а дукха еза нах хиларах.

Цу хьакъе массехк хIама дувцаргда аз. Доккха доаца Танги-чу яха хий доагIача чIожа тIо боаккхача карьере экскаваторашa гучадаьхар хьалхарча наьха кашмаш. Боккха мах бола из дIаяхача заман памятник фу хиннад ца ховш дайна дIадаргдар наькъа мастер волча П. Часовскиха цига гучаьнна хIамаш хьагулъяь епаре. Ишта кораяь топпара пхьегIаш, бронзах яь хоза хIамаш, тIом беш моастагIчоа кхувсаш хиннача, тIаьск санна йолча, дротика юхьейоаллаерг музей дIаелар цо. Из дарах Iилмага доккха, наггахьа мара нийслуш доаца, лоархIаме совгIат кхачийтар Часовскиха. Вай эра йолаялалехьа 2 эзар шу хьалха баьхача наха лелаяь хIамаш я уж.

Школьникаша археологашта новкъостал деш моттигаш каст-каста нийслу. Масала, дукха ха йоаццаш Червленни яхача станицана юхерча гувна чура дешархошта кораяьй велаш волча тIемахочун лоабатах яь фигура, палчакха тара йола скифски кий а туллаш. Ший белгалонашка диллача из фигура яьй вай эра хилалехьа VI—V бIаь шу хьалха, Кавказе меттел, вай берригача мехка ше санна кхы доаца скифски иконографе памятник да из. Iилмана дукха ха хьалха денз йовзаш йолча Украяне кораяьча, Аму-Дарьерча ганз йоаллача моттиге нийсъеннача дошо пластинка тIарча скифаша яьча изображенешта, Закавказье нийсъеннача лоабатах баьча скифа кертана тара я цу скульптура калпак, барэкъаш, модж, баге, и. кх. дI. Из боккха Iилман лоархIам болаш хIама я. цкъадале, скифий искусства памятник шозлагIа-дале, къилбаседерча кочевникашца скифашцеи савроматашцеи Кавказерча аборигений айхха бувзамаш хинна хилар хьахьокха аргумент хиларах тарра, Кавказе гIолла чакх а бувлаш скифаша Передни Азе походаш яьча, Кавказа хьатIахкоачача яда яьсса аренаш караерзае савроматаш болабеннача хана памятник хиларах тарра.

Из фигура кораяьча дешархоша дийцар Нохч-ГIалгIайчен къаьна истори Iомаде шоай чIоагIа безам хилар а М. Базоркина яздаь «Лоаман Нохч-ГIалгIайчен юкъера бIаьшерашкара памятникаш» яха брошюра шоашта дукха езаш хилар а. Боккъалдар аьлча да а да из дика книжкилг. Цун автор волча гIалгIай историка-краеведа мегад вай республике долча юкъерча бIаьшерашкарча памятникех деша дог доагIаргдолаш дика дувца. 1964 шера из брошюра арадаьккхача Нохч-ГIалгIай краеведчески музейс доккха гIулакх даьд вайцигара исторически моттигаш дуккхача наха дIайовзийташ.

М. Базоркина брошюра уж памятникаш дика доашхаш дола справочник хинна ца Iеш, чIоагIа эшаш да республике меттел, цул арахьа а туристски экскурсионни маршруташ оттаяра.

М. Базоркина книжка тIа дувца дукхагIа дола памятникаш да вай республике хозагIа ярех йолча Iармхе чIоже.

Iармхе чIожа я вайнаьха архитектура образец йола гIалаш. ЧIоже кIоаргагIа дIахо ме вода Аьрзе, ОлгатIа ягIа йоккхий гIалаши вIовнаши. Ишта дIадолх уж Байне а кхыча юрташка а гIолла Эса чIоже кхачалца. Iармхе чIож гIалгIай культура а цар йIаьхийча исторически объектай а керттерча моттигех цаI я.

Ма дукха исторически событеш хиннай-кх хьийдда додача готтача Iарамхи тIа. Эзараш шерашка бIаргадайнад цу хина къахьегача гIалгIай къонахчали цар бокалургбоаца лоIами. Цунна ишта бIаргадайнад шоаш маьрша хьега къа а дита, йинза ца йоалаш арахьара тIабоагIача моастагIех лорабала гIалгIаша вIовнаш хьалъеш а.

Дика курорт, хоза Iалам, саг цецвоаккха хьалхарча заман памятникаш дола Iармхи чIож улл Военно-Грузински наькъа пхийтта километр мара гаьна йоацаш. ХIаьта Кавказа юккъе гIолла чакхбоала из никъ туристашта чIоагIа дукха беза. Цхьабакъда дуккханешта хац из моттиг йий.

Нийса гIулакх да Ленински преме лауреат волча археолога Е. И. Крупнова, моттигерча Iилма-тохкама учреждениеша аларах хIанз Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето Iармхи тIа бода никъ а цигара моттиг а тоае, исторически памятникаш лораде, цига исторически заповедник йилла аьнна баь соцам. ТIаккха дуккхача наьха йиш хургья эзараш шерашка шоай мохк сийленца лорабеш, из кортамукъа хилийтара тIехьа турпала, къонахчал дола къовсам лоаттабеш хьаденача гIалгIай къама — Кавказа къамашта юкъе эггара къаьнагIчарех долча къама гIишлош яра йоккха культура, цар истори довза.

Вай мехка халкъий доттагIал дIахо чIоагIдеча доккха новкъостал дергда вайнаьха Iалаьмате дика дола исторически памятникаш тахкарои уж дIадовзийтарои.

«Археологи» яха дош грекий дош да. ДIаяхача заман материальни культура Iомаярах дола Iилма да из. Бакъда къаьна хIамаш цо Iомадойя а, из безамеи даим къонеи Iилма да.

Советски археологе новкъостал ду таханара вай декхараш кхоачашдара: наьха эстетически культура лакхъяра, царна патриотически кхетам балара, халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара. Вай таханарча тIехьенна коммунистически кхетам балара даькъе общественни Iилмашта юкъе йизза моттиг лоац советски археологе. Вай мехка дахача халкъий хьалха дIадаха вахар довзийт цо. Вай республикерча кагийча нахаи мехкараштеи болхлошта, интеллигенцена, студенташта, дешархошта лов хьалха баьхача шоай даьй дIаьхий истори, культура йовза.

В. ВИНОГРАДОВ,
археолог, исторически Iилмай кандидат.

ПОЭЗЕ САЙРЕ

Самардийнахьа сарахьа А. П. Чехова цIерахча республикански библиотека читальни зале гулбеннабар города студенташ, предприятей болхлой. Безаме тIайийцар гулбеннараша эстрада артистий ерригроссийски конкурса дипломант Крамаревский Николай. Советски поэташа В. Маяковске, В. Рождественске, С. Есенина стихотворенеш йийшар цо. Массехказа юха ешийтар гулбеннараша А. Твардовске, В. Маяковске стихотворенеш. ЧIоагIа тIоараш детташ баркал йоахар гулбеннараша.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Къахьегамхой письмоех оттаяь передача (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочийи, «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 — Литературни передача. Механизатор яха очерк (гIалгIай меттала). 16.25 — Музыка. 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Промышленноста болхлошта передача (гIалгIай меттала). 17.00 — «Вахар ту гIа бахар» яха радиоочерк (эрсий меттала). 17.27 — Музыка. 17.30— Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Передачай программа. 18.25 — «Хьамсара илли» яха бакъдолчоа тIера хьаийца фильм. 19.25 — Къаьнара оагIонаш кIалтIаетташ. Луначарскийи музыкеи. 19.55 — «ДоттагIлен сердала кIал» яха киноочерк. 20.15 — Культура университет. Изобразительни искусствай факультет. Общества вахаре искусство а цун декхар а. 20.35 — Берашта дола мультфильм. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — «Верзана дипломат» яха художественни фильм (телезр. заявкех). 22.20 — На огонек. Эстрадни представлени.

Город Грозне, Маяковске улицагIа, 24, кв. 1, вахача гр-нина **Рыжков** Евгений Васильевича суде деннад город Грозне, Новый поселок, корпус 13, кв. 5, яхаш йола ший сесаг **Рыжкова** Валентина Михайловна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Старопромысловски района халкъа суде.

Город Грозне, 2-ча Избербашски переулкагIа, № 27, яхача **Кадырова** ИбраьхIама Тамарас суде деннад город Грозне, Набережни переулкагIа, № 24, вахаш волча ший маьрагара **Кадыров** Дауда Вахийтагара ше хьаларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Раздельни улицагIа, 48 вахаш волча гр-нина **Симонов** Анатолий Яковлевича суде деннад город Грозне Октябрьски района 12-ча участке 32 корпуса 2-ча квартире яхаш йола ший сесаг **Симонова** Валерия Григорьевна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне Октябрьски района халкъа суде.

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА МЕХКАШКА

БУДАПЕШТ. (АПН корр.). Дукха ха йоаццаш Чепельски хи порте хьалхарча рейсе даха арадаьннад 1300 тонн мухь чухошаш дола «Секешфехервар» яха кема. Дунай яхача хи тIа гIолла дIа а даха Iаьржача форда тIа кхаьчад из, цига 12 кемах латтача венгерски торгови флотах дIахийттад. ЦIе-нiай-баьццара байракхаш йола венгерски кемаш Iаьржача, Средиземни, Адриатически, Балтийски, кхыча фордаш тIарча дуккхача порташна довзаш да.

БУХАРЕСТ. (АПН Аджерпресс). Румыне городашка 1965 шера 36 эзар квартира хьальергья. Арахьара керамически питашца, тIоца, кхыча облицовочни материалашца хоза кийчдаь хургда цIенош.

БЕРЛИН. (АПН-а корр.) ГДР столице Карлсхорста районе хьалъяь йоалаш латт керда мебельни фабрика. Мебель хьаю хьу кийчъелга бокъонца механизаци яь хургда. Мебель хьаеча юкъе шерра хьоргья пластинаш. Производственни операцеш электронни машина пелаергья. Хьу йокъаеча пайда эцаргба инфракрасни зIанарех.

Хьалха хьалъяь хинна ши фабрика а дIалаьрхIача Берлинера йоккхагIа йола мебельни предприяти хургья цох, хIара денна 80 гарнитур арахецаргья цо.

ВАРШАВА. (АПН-а корр.). Куявинское оалаш йола тух доаккха моттиг Польше а Европе а эггара йоккхагIчарех лоархIаш я. ХIара шера дукхагIа доаких укхаза тух.

ДIадахача шера духхьал Иновроцлавски копеша миллион тоннал совгIа тух делар—из Польше шера доаккхачун ах гаргга хул.

Дукха ха йоаццаш Иновроцлава гаьна доацаш Гуре яхача моттиге гидравлически методах тух доаккхаргдола керда шахта хьалъе йолаяьй. Гурски шахта йистеьлча Куявине 1964 шерарчул шозза дукхагIа тух доаккхаргда.

Сесаг а бер а тIехь горинга чу вахача колумбийца дезал. ГIелбаларах ийрчаяьнна юхьмараш, болх бань этта кулгаш.

Кхоачам хилла даа хIама дац царна. кога тIа ювха хIамаш эца ахча а дац царга. ЦIаникха а тIера ца йоала къел.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЕЗА ХIАМАШ КОРАЯЬЙ

Нью-Йорк, 9 январь. (ТАСС). Дунен тIа эггара йоккхагIа йола сапфир 563,35 карата беза (котама фуал кIеззига зIамагIа) бола «Инде Седкъа» а соахка октябрь бетта Нью-Йоркски естественни историе музея чура лочкъабаь бихьача 24 безача кхерах 8 кхера а хьакорабаьб.

Информационни агентстваша деча хоамех из къоал даьд аьнна дегабуам барах Нью-Йорка полице виъ саг лаьцав. Къоал даьчул тIехьагIа 10 кIира даьннача гIолла мара хьакораянзар город Майамерча (штат Флорида) автобусни станце хIамаш дIачутелача камер чура еза хIамаш чуйоахка чемодан. Полице хоам бир, еза хIамаш чуяда моттиг хьайийцар 26 шу даьнна вола Аллан Кюн хиларах. ХIанз а корабаьбац 100 карат беза уникальни рубини вож 14 беза кхерен. Зуламхоша рубинах доакъош а даь, из бехкаб аьнна хеташ да.

В. И. Ленина балхаш—ГДР-е

БЕРЛИН. ЦIаккха а лергйоаца В. И. Ленина произведенеш ГДР къахьегамхой истола тIара книжка а хинна дIаэттай. Ленингара корадоагIа царна социализм хьалъяра эггара сагатагIча хаттарашта лургдола жоп. Къаьстта а чIоагIа хоатташ да «Партийни вахара боарамехи партийни кулгалдара принципехи» яха цун балхий сборник.

ДIадахача шера арахийца баьлар В. И. Ленина Сочиненей гуллам, кепа техад «Нах паччахьалкхенна доал дара юкъеозар» яха ленински сборник, Владимир Ильича биографи, «Марксеи Энгельсеи дIа-юха кхайита наьхаташ» яха В. И. Ленина болх. Юха кепа теха арабаьккхаб еррига тираж 280 эзар экземпляр а йолаш бола 22 къаьст-къаьста болх, Ленина произведеней сборник.

Укх шера кепа теха араяха лаьрхIад машаре дахареи коммунистически морала хьакъехьарчеи дешаех йолча статьяйи къамаьлийи сборникаш а хIаьта иштта цо наьнага яхьхьийта письмоши Н. К. Крупске Ленинга яхьхьийта письмоши а. Цхьадола ленински балхаш дуккхача тиражаца кепа теха юха а арадоахаргда.

(ТАСС).

ХIамаш езлуш латт

ЛОНДОН, 9 январь (ТАСС). Наха леладеча товарашта укх тIехьарча хана массехказа маьхаш тIадеттаденнача малхбоалехьарча Англе хIанз геттара лакхбаьб электричествах боаккха мах. Из хайра малхбоалехьарча Англе энергетически управлене тахан баьча хоамах. Укхаза хетачох, юкъера лаьрхIача цхьан дезала вахарга дIадодар 12 процент тIакхетаргдолаш да (малхбоалехьарча Англе вахаш 2 миллион саг ва).

Дукха ха йоаццаш продукташта маьхаш тIатохар доашхаш, къаман союза керттерча экономисто Э. Уайнгартена Линкольн яхача городе союза члений собране хьакхайкадир, укх дIададахача пхе шера фермерашкара хьаийдеча продовольственни товарашка бода мах 5 процент лохбеннабале а, бахача наха ийдеча товарашка бода мах 13 процент лакхбеннаб, аьнна.

ВАШИНГТОН, 14 январь. ТАСС-а корреспонденташа **В. Вашедченкоси, В. Петрусенкоси** хоам бу:

КIАЙЧА ЦIАГIА ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

Самардийнахьа переговораш йолаелар укхаза Японе премьер-министра Э. Сатонаи США президента Л. Джонсонаи юкъе. Шинна а оагIоно чIоагIа лоархIам беш я уж переговораш. Дlахьа моаршалаш луш КIайча цIагIа Л. Джонсонеи Э. Сатоси къамаьлаш деча хана шинна а лидеро хьакхайкадир шоай мехкашта юкъера гIулакхаш шеррача дунен халкъашта юкъерча проблемашца дувца безам болаш шоаш хилар.

Японех «малхбузехьарча державай тихоакеански хьоашала» керттера чIоагIале я аьлар Л. Джонсона. Цо иштта дийцар цу оборонана юкъе США доккха дакъа лоацаш хиларах, белгалдаьккхар, из дакъа тIа-тIа доккхагIа хургхилар.

Японе премьер-министра Э. Сатос белгалдаьккхар, юкъарча уйлаш тIа кхачара керда наькъаш лехар чIоагIа лоархIаме хилар. Цо аьлар, Дальни Востока проблемаш дукхагIа теркал а еш дувца деза японо-американски гIулакхаш.

Американски кепа йоазоно яхачох, Вашингтонеи Токиои гIулакхашта юкъе башха йоккхий проблемаш еце а, японски премьер-министро Л. Джонсонаца вIашагIкхетале хьалхагIа ше къамаьлаш деш шеко йоацаш дийцар, азиатски проблемаех США-на хетар цун правительства дизза хьаллоацаш ца хилар а хIанзарча американо-японски гIулакхашта из башха раьза ца хилар а.

Вашингтоне ше хьакхаьчачул тIехьагIа Японе премьер-министро аьлар, укх тIеххьарча массехк бетта Азе массехк районе дерригача дунен халкъашта юкъерча гIулакхех юкъарчал доаццаш тоссалуш доаца «лоархIамера хувцамаши кхерамера событеши» хиннай. Журналисташка ше къамаьл деш, чIоагIа новкъа да шийна аьлар цо Къулба-Малхбоалене латтача тIем тIа дукха адам леш хилар.

Вашингтоне водача наькъа, Сан-Франциско ше волаш, Э. Сатос аьлар, президент Л. Джонсонаца еча переговорашка керттера уйла Азерча гIулакхашта, белгала аьлча, Вьетнама проблемана, тIаяхийта лаьрхIа ва ше.

Сан-Франциско а цу тайппара Э. Сатос аьлар, шоллагIа дунен тIом сецачул тIехьагIа США-с дIалаьца Окинава яха гIайре шийна юхаялар чIоагIа дезаш да японски халкъ. «Цу гIулакха мамогга оарцагIдаланза даргдац, — аьлар цо, — Окинава Японена юхаялара дош ханага хьежаш мара латтац мотташ ва со».

КНР хьакъехьара США политика «гибки» яц аьлар Э. Сатос. США раьза еце а, аьлар цо, КНР-ецара торговли детIакхувла дага я Япони. Цу деша Токионеи Вашингтонаи юкъе барт вIашагIа ца кхеташ дола гIулакх, йоах вовзаш волча американски обозревателa Уильям Уайта, дукха чIоагIденнадац, хIаьта а «цIенхаштта бохам хилар кхерам балаш да».

ТЕРРОРАХ ЛОРАЛУШ

КАМПАЛА, 14 январь. (ТАСС). Чомбе клико йолаяьча цIий мехкадеча террорах лоралуш эзараш маьрша конголезцаш шоаш баха моттигаш юта а юташ. Конгоца доазув долча паччахьалкхений территорера хьулабала моттигаш лохаш ба.

КУБАЙ ГА ДОАККХАШ

МОНТЕВИДЕО, 9 январь. (ТАСС). Уругваерча шовзткъе итт общественнии политическии деятело кепа теха арадаьккхад Латински Америка прогрессивни организацешкеи деятелашкеи деш дола кхайкарал. Цар предложени лу Кубайна мутIахьа а шоай лоIаме довлара йолча халкъий бокъоний гадоакихаш а йола латиноамерикански конгресс гулъе аьнна.

ХIара халкъа, йоах кхайкарал тIа, йизза бокъо я шийна общественни строй харжа, шийна хеттача тайпареи къаман башхалонашка хьежжаи ший вахар вIаштIехьдаккха. Овлангара денз социальни хувцамаш дара наькъаца баха лаьрхIа кубинцаш хиларо, йоах кхайкарал дераша, цхьанна а мехка цхьаккха тайпа кхерам тIаоттабац.

Цхьабакъда, американски империализм керте латта агрессивни низаш гIерт, йоах кхайкарал тIа, керда вахар хьалдеш доаллача кубински халкъа шоай низ кхоачаш мел долча хIаманца новкъарле е. Плайя-Хироне герзаца зуламера агресси ярга дIанхаьчаб уж, хIаьта хIанз уж гIерт Куба дIакъоастае, цунна экономически блокада оттае, дунен халкъашта юкъерча вIаштIехьарча культурни бувзамех из яккха. Цул а совгIа, керда агресси кийчъеш латт ПаргIатон гIайренна духьала.

Цу хьалашка, йоах кхайкарал дераша, оаха лаьрхIад укх шера 2-ча апреле денз 4-ча апреле кхаччалца Монтевидео Кубайна мутIахьа хилара латиноамерикански конгресс гулъе.

Кхайкарала кулгаш яздаьрашта юкъе — сенатораш, депутаташ, правительства членаш хиннараш, кхыбараш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 12-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ05013. Заказ № 269.